Орган Руського Народного Союза в Америці

Свобода

В злучности сила

SVOBODA

РІК XX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 6-ГО ЧЕРВНЯ 1912. ЧИСЛО 23. VOL. XX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JUNE 6, 1912. No. 23.

ВІД ГОЛОВ. УРЯДУ Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ.

Розмет за місяць червень 1912 р.

Розхід за місяць червень єсть:

За померших членів або їх жени і за випадки каліцтва.

49.	Сенетила Микола	1000.00
82.	Гопик Михайло	900.00
247.	Ковальский Яків	500.00
37.	Сенько Іван	1000.00
157.	Ятчишин Іван	1000.00
191.	Лісовский Йосиф	1000.00
16.	Прокіп Семен	1000.00
17.	Війтик Матвій	1000.00
277.	Гійс Настя жена Юрія	400.00
9.	Навелко Пар. ж. Николая	400.00
106.	Дацків Вікт. ж. Івана	200.00
203.	Брезина Йосиф муж Марії	400.00
141.	Андришин Юлія ж. Івана	400.00
28.	Матей Ева ж. Андрія	400.00
87.	Трояновский Павло	200.00
108.	Мазурик Василь	200.00
	Разом виплачено запомог	$10.000.00
	Платня гол. урядників за місяць май	270.00
	Адміністр. Союза за місяць май	193.25
	За друки Р. Н. Союза	276.35
	Весь розхід виносить	$10.739.60

Розмет платить 12.268 членів на ціле посмертне (кождий по 82 цнт.) і 1872 членів на пів посмертного (кождий по 41 центів).

Крім того кождий член платить за орган „Союза" по 10 центів, на Резервовий Фонд по 5 центів, на Народний Фонд по 1 центі, на Фонд Бідних по 1 центі, на Фонд Еміґраційний по 1 центі.

Член на ціле посмертне платить 1.00 дол., а на половину посмертного 59 центів.

Д. Капітула, предсідатель,
А. Шаршонь, гол. касієр.
С. Ядловський, гол. секр.

Новинки.

Відзначенє і нагорода капітана Рострона. Сими днями прибув до Ню Йорку з Триєсту пароход „Карпатія", той що виратував 705 пасажирів з потонувшого „Титаніка". Капітан сего парохода, Артур Рострон, не мав і в думці, яка нагорода ожидає його за його геройське діло. Заледви корабель причалив до берега, як тут же явило ся на покладі „Карпатії" кілька депутацій, що хотіли бачити ся з капітаном Ростроном. Капітан із своїми офіцирами і з усею залогою вийшов сим депутаціям на зустріч і вислухав із своїми людьми кілька принагідних промов та відобрав дарунки, які йому піднесли представителї сих депутацій. Правительственна депутація з Вашінґтону обдарувала його золотим медалем вартости 1.000 долярів і вручила йому письмо від конґресу, на підставі якого він має право являти ся, коли схоче, на засіданя обох державних палат у Вашінґтоні. Депутація виратуваних пасажирів з „Титаніка" вручила Ростронови великий золотий пугар з відповідним написом і з датою катастрофи, а депутація видавця кількох американських часописий Герста зложила на його руки 10 тисяч долярів в золотї, суму, яку зібрано від Американців за посередництвом дневників згаданого мілїонера Герста. Всї офіцири і машиністи „Карпатії" дістали срібні, а всї моряки бронзові медалї, Одушевленє зібраних на помості корабля людий було велике, а капітан Рострон не міг із зворушеня довший час видобути із себе голосу. Нарештї він промовив і зі слезами в очах почав дякувати за всї почести і дари. Він говорив, що не заслужив собі на ніяке відзначенє, бо зробив тільки свою повинність, а в тім допомогли йому його офіцири і корабельна прислуга, котрі робили всьо можливе, щоб як найскорше дістати ся на місце катастрофи „Титаніка", а відтак старали ся з усїх сил обслужити як найлїпше виратуваних пасажирів погибшого корабля. Депутати не дали йому докінчити сеї бесїди і сказали, що він зробив більше ніж другі, бо от капітан парохода „Каліфорніян", Льорд, що був від потапаючого „Титаніка" у віддаленю всього 10 миль, та бачив добре взиваючі ратунку ракети погибаючого корабля, пішов собі спокійно спати і навіть не збудив свого оператора бездротного телєґрафу... На таке порівнанє Рострон не мав вже що відповісти, а тільки устиснув кождому депутатови руку і подякував щиро всїм депутаціями в імени своїм і в імени своєї залоги. Оттак нагородили вдячні Американці капітана Рострона за його геройський вчинок. Добродушний Англичанин заявив одному репортерови, що про сю радісну для него хвилю повідомить зараз свою жінку, що мешкає на однім з передмість Лїверпулю, а за одержані в дарунку гроші дасть добре університетське образованє своїм трьом синам. Найстаршого сина, також Артура, пришле напевно на університет Колюмбія в Америці.

Початок лїтної спеки в околицях Ню Йорку. По холоднім маю настав горячий червень. Минувшої недїлї термометер вказував 90, а декуди і понад 100 степенів тепла. Сей день (2. червня) був найгорячійший за послїдних 33 лїт. Нюйорчани вивтїкали прямо з міста і розбрили ся по всїх околичних прогулькових місцях. У звіснім Куні Айленд було 350 тисяч людий, а з тих 100 тисяч купало ся в морю. Всї лазенки були переповнені, а купелевого строю не мож було дістати за ніякі гроші. Через те богато людий не мали спромоги викупати ся в солоній морській воді, а тільки відсьвіжували ся самим запахом моря і легеньким вітром. Всї нюйорскі парки були також переповнені народом і то аж до пізної ночи. Около 9. години вечером перейшла над Ню Йорком і околицею невеличка буря з теплим, відсьвіжуючим дощем. Деякі людиска поперемокали трохи, але ніхто за се не нарікав, а був радше вдоволений з сеї природної купели. Підчас тучі температура обнизилась була о 10 степенів.

От і поволи витягають ся вже цьвітки капіталїстичних лайдацтв підчас страйку в Лоренс на верх. Джон Брін цілий час страйку, щоб скомпромітувати страйкарів і відвернути від них симпатію мас, підкладав під ріжні будинки динаміт. Вину йому вже доказано. Вирок на сього панка западе опісля.

Страйк готельної прислуги в Ню Йорку. Перед кількома днями вибух в Ню Йорку страйк готельних послугачів. Розпочав ся він в готелю Нікербокера і в короткім часї обхопив 34 инших готелїв. На страйк вийшло доси около 5,000 кельнерів, але се число небавом подвоїть ся. Страйкують лише кельнери „панських" готелїв, бо вони мали богато роботи, а мало платнї. Нюйорська „сметанка" не має тепер де добре собі попоїсти, бо всї важнїйші реставрації або позамикані з недостачі прислуги або суть обслугувані неповоротними „скебами". Сей оригінальний страйк звернув увагу усьої нюйорської публики, бо виявило ся, що властителї усяких „панських" реставрацій і каварень здирали своїх гостий в немилосерний спосіб, а своїх кельнерів визискували наче невільників. Страйкарі домагають ся тепер від своїх „босів" підвисшеня платні і признаня юнії. Властителї обнятих страйком готелїв годять ся вже підвисшити кельнерам платню о 20 процент, але за те не хотять чути нічого про їх юнію. Звісна річ, що зорґанізованих робітників боїть ся кождий капіталїст...

Найбільший ладунок зьвірят. Онодї прибув до Америки з Антверпії пароход „Етонїян", який привіз з собою найбільший доси ладунок зьвірят. На сїм корабли було 49 арабських коний, 80 бомбайських малп і 7.000 сьпівучих птиць, переважно канарків.

Смерть винахідника лїтаків. Дня 30. мая с. р. помер в Дейтон, О. Вільбур Райт, винахідник лїтаків (аеропляків) своєї власної системи. Покійник був першим на сьвітї чоловіком, що на винайденій собою машині взніс ся в воздух і почав лїтати. Його імя стало звісне усьому цивілїзованому сьвітови і в короткім часї инші воздухоплавці почали наслїдувати систему його лїтаків та улїпшувати їх до певної степени. Померший Райт (Wright) занедужав на тиф ще 4. мая і аж до послїдної хвилї здавало ся деяким лїкарям, що він із сеї хороби виздужає. Причиною недуги пок. Райта була несьвіжа риба, яку він зїв у однім готелю в Бостонї.

D129

Революція на Кубі. Президент кубанської републики Гомез звернув ся на днях до конґресу з домаганем, щоби йому позволено оголосити на цїлім острові стан облоги. Ситуація під пору дуже критична і тому воєнний стан буде проклямований в як найкоротшім часї. Сили повстанців виносять понад 10.000 мужа, а правительственне військо не може собі дати ради із зреволтованими ніґрами. Кубанський уряд замовив собі в Злучених Державах 5.000 карабінів і відповідну скількість амуніції. Ще попереду вислано із Злучених Держав 10.000 карабінів для кубанської армії. Ходить чутка, що правительство Куби задумує просити Злучені Держави о інтервенцію, бо само воно не в силї здавити сього повстаня.

Жила 6 днів з іглою в серці. У філядельфійськім шпитали для божевільних „Пенсильванія" померла дня 3. с. м. одна пацієнтка, Анджелїна Леонеллї, яка через цїлих шість днів жила з іглою в серці. Згадана пацієнтка хотїла позбавити себе житя, і в тій цїли запхала собі в серце тонку іглу, довгу на 4 цалї. Ніхто сього не помітив і лїкарі не могли доглупати ся, що було причиною повільного конаня Анджелїни. Аж доперва при обдукції тїла номершої найдено в її серці іглу. Лїкарі не можуть вийти з дива, яким чином покійна Леонеллї могла жити так довгий час з іглою в серці.

Попекли ся смертельно при горіючім катафальку. Оскарови Варнерови, замешкалому під ч. 347 зап. 49. улиці в Ню Йорку, умерла минулої суботи рано його жінка. Тїло помершої уложено в домовину і приміщено на катафальку, побіг якого запалено кілька сьвічок. Біля покійної жінки сидів опечалений муж і плакав. Около 11. години в ночи підійшла до плачучого Варнера його мати і попросила його, щобы він удав ся на хвильку на спочинок. Син усунув легенько свою матїр від себе і лишив ся на своїм місци. Мати вийшла до сусїдної кімнати і положила ся до ліжка. Варнер сидів дальше при помершій подрузї, аж поки сон не склеїв йому очий. В кімнатї були відчинені вікна і від часу до часу подував до середини легенький вітер, рухаючи фіранками. Якимсь способом заняла ся від горіючої сьвічки одна фіранка. Коли Варнер пробудив ся із своєї дрімки, цїлий катафальк був уже в огни. На крик сина вбігла до кімнати його мати і обоє почали голими руками гасити огонь. Нарештї побачили сю пожежу переходячі улицею поліціянти. Вони заалярмували сейчас пожарну сторожу, а самі подали ся тимчасом на гору. Обвязали хусточками свої лиця і так дістали ся до горіючої кімнати. Побіч домовини помершої Варнерової найшли вони лежачі без чутя тїла Варнера і його матери. Обоє нещасні попекли ся тяжко і лежать тепер в шпитали у безнадійнім станї. На третім поверсї того самого будинку мешкала якась міссіс Люк із трьома дїтьми. Тих четверо душ лежали на земли також без чутя, коли чотирох поліціянтів добили ся крізь густий дим до їх помешканя. Сю жінку враз з дїтьми винесено через дах у безпечне місце і їм не грозить ніяка небезпека. Пожарники погасили огонь без великих заходів.

ПРИЄДНУЙТЕ ЧЛЕНІВ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

ДОПИСИ.

З Seymour, Conn.

В кількох послідних числах „Правди" появили ся дописи із нашої місцевости. Дописи ті самі собою нич не вартають і найліпше булоб їх з'ігнорувати.

Щоби однак дехто з пов. чит. „Свободи" не думав, що як раз так річ має ся, як „Дописуватель із Сеймур, Конн." в „Правді" писав, хочу кинути дещо сьвітла на сі дописи. Між иншим пише ся, „що они братство св. І. Крест. заложили а потому мусіли виступити і заложити собі своє". Тут криє ся така московська злоба, що годі її найти міри. Во братство сьв. І. Хрестителя, від. 18. Р. Н. С. в'орґанізував ще 1902 р. незабутої памяти покійний о. Вончевський, і у нім находять ся ще ті члени, котрі з самого початку вступили. А за горлицьких москалів ще тогди нїхто і не чув. Аж послідними часами, яких три-чотири роки тому, як почулисьте, що наше братство є добре загаздоване і жадної кризи не боїть ся, то тогді зачалисьте пхати ся туди, маючи замір загарбати в свої нечисті руки касу, та запододіти цілим братством.

Коли вам то не вдало ся, тогди зачалисьте всіми силами старати ся, аби братство і від. Р. Н. Союза розбити. А як вам і та штука не вдала ся, тогди пітлисьте до жида коршмаря о пораду. Розуміє ся, що жид добре порадив, але собі, бо казав заплатити за ваші гроші два „кеки" пива і немножко ачіщеной і так заложилисьте своє братство. Поки було пиво і ачіщена, поти ваше братство яко тако стояло; а як не стало, тогди і братство помалу зачало упадати. А що так в дійсности є, то прошу заглянути до „Правди" ч. 19. стор. 4., де в дописи із Сеймур, Конн. між иншим є написано: „що братство не розвиває ся як повинно". Розуміє ся, що і не буде, бо нарід видить, які порядки маєте в своїм братстві. Коли закладалисьте його, то обіцовалисьте, що будете спомагати членів матеріяльно. Як їх спомагаєте, то видно із того, що коли ваш член Т. Б. попав в нужду, то його жінції і з дрібними дітьми сказалисьте, що то не обходить вас, бо ви не є жадне братство, ба навіть хотілисьте їх ще з „Общества" виписати. Бідна жена з дїтьми, еслиб не ті „мазепинцї", деб була опинила? ся! І як ще сьмієте пхати ніс там, де вас нїхто не просить і не потребує.

Маєте своє братство, то тримайте ся його; нїхто не завидує вам. Але більше ні кроку, бо ви до нічого не здібні, хиба лиш до кирині. Бо коли братство сьв. І. Хрест. від. 18. Р. Н. С. хотїло купити в відповіднім місци лот з гавзом та перебрати його на галю, де моглиб ся мітінґи відбувати, містити ся школа діточа і т. п., то ви сейчас пішлисьте до свого опікуна „Лейби", та сталисьте його намовляти, аби він купив, то заробить добрі гроші. Жид думаючи справді, що зробить добрий „бізнес", купив сей дім, однак вийшов на нім так, як ви на своїм братстві. Додати мушу, що всі сьвідомі Русини зробили бойкот жида, крім кількох киринників. Але сї своєю киринею нічо не зроблять, бо нарід давно вже прозрів і не хоче нічо спільного мати з вами до діла.

На остаток скажу, що єсли хочете донести щось до своєї „казети", то доносіть правду, оперту на фактах, бо єсли всі дописи у вашій „казеті" такі правдиві, як ся з нашого плейсу, і єсли „Правда" на таких донесеннях опирає ся, то шкода тих людий, що дають ся так грубо туманити.

Мазепинець.

З New York, N. Y.

Поминки Тараса Шевченка.

Дня 26 го мая с. р. відбули ся в Ню Йорку, в гали церковній при 7-ій улици вечерниці в память 51-их роковин Тараса Шевченка, уладжені читальнею ім. Тараса Шевченка і Українським хором в Ню Йорку. Вже від початку, коли лишень піднеслась занавіса і оказав ся на сцені величезний портрет Шевченка, гарно прикрашений і прибраний зеленю і прапорами о красках руських і американських і коли о. Підгорецький, окружений цілим українським хором, пояснив в коротких словах ціль тих вечерниць, — запанував між зібраними дуже піднеслий і правдиво сьвяточний настрій, котрий утримав ся вже через цілий вечір. А причинилось до того дуже удатне виконанє цілої проґрами. Мішаний хор під управою п. Климкова відсьпівав дуже складно на початку „Куницького-Лисенка": Молитву і „Шевченка-Людкевича": Думи мої — думи, — а на кінци першої части програми „Шевченка-Вербицького": Завіщанє, в супроводі орхестри п. Смолинського. Ту послідню точку мусїли на загальне бажане повторити. П. Барабаш віддекламував з вервою і знанєм річи Шевченка — Тарасову ніч, п. Юліян Добрай відограв на скрипках, в супроводі фортепяна Вербицького: Симфонію, а п-на К. Шевчинська віддеклямувала дуже удачно Шевченка: — Сон. Пан Кнїгиницький в відчиті про Шевченка представив в коротці важнїйші події з житя Кобзаря і висказані в його творах політичні і соціяльні погляди. Відчиту того вислухано з великим занятєм і увагою. Надпрограмово відсьпівав еще п. Лаврішків „Шевченка-Лисенка: — Огні горять, а школярики Анна Будник і Антоніна Зарванська віддекламували Шевченка: — До сестри і Чорні брови. П. Лаврішків показав, що має добрий голос, котрого не повинен занедбувати. Другу часть програми виповнили сьвітляні образи. — Хотяй на вечерницях тих зібралось не таке число Нюйорських Русинів, якого по Новім Йорку сподіватись було можна, то все таки вечерниці осягнули свою ціль, бо дали присутним можність в спосіб надзвичайно займаючий і поучаючий один вечер перевести у чудовім настрою, покріпити їх значно на дусі та причинитись много до збільшеня культу нашого Кобзаря межи тутешною громадою. Тож належить ся „Читальни ім. Шевченка" і „Українському Хорови" правдиве і щире признане і подяка за устроєне тих вечерниць. — Між присутними бачилось також много замісцевих гостий як о. Лисяка з женою і о. Мірошая з Yonkers, о. Сидоряка і п. Ю. Пипюка з Passaic, п. Лозінського з Yonkers, і много вних гостий з Brooklyn, Jersey City, Trenton а навіть з Bayonne. Честь і слава всім тим замісцевим гостям, котрі не жаловали ні труду, ні коштів і прибули на ті вечерниці, — та встид всім тим тутешним Русинам, котрі могли і повині були бути на тім торжестви — а не були.

Присутний.

З Woonsocket, R. I.

По дощи погода.

Ось таке наступило і у Вонсокет. Істнує тут Братство сьв. Михаїла, від року 1903-го, а в році 1908-ім зістало знова основане українське Братство Арх. Діякона Стефана в Менвіл, а Товариство „Запорожська Січ" в році 1910; тай захотілось тим товариствам перший раз в році 1911, в провідну неділю, удати похід на цвинтар.

З Вонсокет було дві карі, котрі мали помістити Тов. „Запор. Січ" як також Бр. Михаїла і гості. Приїхалисьмо до Менвіл. Бр. Арх. Діякона Стефана чекало на нас з музикою. Та нараз сталось щось небувалого: Вонсокетські москвофіли, чи там Бр. Михаїла, постановили заняти місце, котре було призначене для „Запорожської Січи". Щоб не викликувати бучі, „Запор. Січ" як також і Бр. сьв. Стефана не робили їм перешкоди. По повороті з цвинтаря Бр. Арх. Діяк. Стефана запросило гостий на галю. По короткій промові предсїдателів, що заохочували до складаня жертв на „Рідну школу" в Галичині, тріснув нараз грім зі сторони кацапів: почали горлати, що „нам треба школи, але твердой русской, не якось фонетики украинской".

Можливо, що булоби прийшло і до війни на пястуки, колиб члени Тов. „Запорожська Січ" як також члени Бр. Стефана, видячи злість кацапську, не постановили за всяку ціну не робити сьміху з народа перед лицем чужинців; в той час повернув о. Володимир Довгович з цвинтаря та пробував всякими способами утишити крикунів, а коли се нїчо не помогло, тоґди вичитав їм отверто „отченаш" а нашим заявив рішучо, що коли дасть Бог дочекати другого року і коли ми впустимо кацапів між себе, то він анї ногою не рушить ся з дому.

На рік 1912 настала вже погода.

Висше згадані Тов. „Січ" і сьв. Стефана постановили обійти ту саму памятку, але без кацапів. Коли предсідатель їх товар., Леон Швак, довідав ся, що вони можуть взяти участь в обході, але хиба виступлять перед музикою, злякав ся, тай вони не вишли. Обхід, як повисше сказано, був гарний бо не було на нім кацапів. По повороті з цвинтаря на галї були ріжні промови. Між иншими виступив Теодор Маґаляс, і в своїй мові обяснив, що вороги наші в Галичині давлять наш нарід, та що теперішний спосіб, висилати просьби і петиції на нїнацо не здав ся. Але колиб так стало перед палатою міністра зо 100 хлопів з колами, то певно що такий папок інакше рахував би ся з Русинами; наконець заохотив бесідник присутних до складаня жертв на фонд боєвий в Галичині.

Коли по сїм повернув в цвинтаря о. В. Турула, довідавшись про все, загрів народ до єдности і витревалости, а також виявив свій жаль, що не видить на галї третого Бр. Михаїла. На се Михаїл Чагарин обяснив, же Українцї в Вонсокет єдности бажали від давна, але з фанатизмом московської чорної сотні не згодять ся ніколи. При сїм розповів о. Турулї про людій з р. 1911. На тім закінчено забаву. Зібрано: о. Василь Турула 1 дол. Від членів „Зап. Січи і Бр. сьв. Стеф. $7.28. За жертви складає ся сердечну подяку.

Комітет.

З Bremond, Tex.

В Бремонд, як вам відомо, Поважані читателї „Свободи", живе кількандцять Русинів поміж сотками Поляків. І Бремондські Поляки суть такі самі, як і всюди: хотять в недовзї перебудувати Бремонд на „Кракуф". Сю роботу зачали вже дня 15. мая с. р. бо Поляк застрілив американця невинно. Американці хотїли мордерця злінчувати, але урядники вивезли автомобілем злочинця до другого міста, тай віддали судовим властям.

Дня 25. мая с. р. один Русин, 21. лїтний молодець тут вихований не міг стерпіти сего, як ляшки підсьміхували ся з Русина і сказав їм щиру правду в очи. За те дістав, що доктор мусів йому голову зшивати, тай нема надії утримати його при житю. Він називає ся П. Томчишин, і належить до польського товариства та до „Зєдночення Польско-Ржимсько-Католіцкего". Чи не видите, Братя Русини, як то Поляки шанують нас, навіть тих, що до них належать. Дорогі братя. Досить вже того, щоби ся з нас насьмівали, та голови розбивали. Сторонїть від них, як від злих духів, та горніть ся там, де є наше, рідне. Перестаньте, Братя, їх часописи читати та передплачувати. Нехай нам то мале, але наше вистане. Гляньте на то, що діє ся в Галичині! А вони ще і тут хочуть нашу кров цїдити! Не позвольмо на се! Перестаньмо до них ходити та не вступаймо до їх орґанізації! Ми маємо свою, котра є ліпша, бо у ній є порядок! Чи не знаєте, що небіщик Т. Островский украв з їх орґанізації 92 тисячі? Нехай вони самі собі голови розбивають а ми до них не ідім. А як який ляшуга до нас застотить, то покажім йому двері, бо всї вони на одно копито. Таж навіть анґлійські тутешні часописи вже сьміють ся з них кплять, як то вони вміють уживати тутешної свободи.

Не пишу сего зі злоби до ляхів, але менї жаль тої невинної руської крови, котра так обильно ллє ся з рук ворогів.

Українець.

З Lansford, Pa.

Дня 23. мая постигла несподівана смерть нашого брата, Семана Прокопа, члена Бр. Пресьвятої Богородиці, ч. 16. Померший походив з Галичини, з села Мощаниц, пов. Сянік, самотний, літ 27. Як раз пішов по страйку вироботи перпу шихту. І вона стала його остатною, бо вже з тих нещасливих майнів сам не вийшов, але винесли його мертвого. Забив покійного „Блек дамп". Похорон відбув ся дня 25. мая при участи Бр. Пресьвятої Богородиці і других. Віддали його тіло землі, на вічний спочинок. Спочивай, брате наш Семане, а души твоїй най подасть Господь вічне царство.

А тепер звертаю ся до Вас, дорогі Братя і Сестри, до тих, котрі ще не стоять в жадній орґанізації. Оглянїтесь позад себе, чи не заглядає смерть. А як ні не видко, то чим скорше беріть один другого, а сестра одна другу та чим скорше біжіть до Бр. Пр. Богородиці і до Р. Н. Союза. Не чекайте, бо і смерть не чекає, а косить, де може. Брате, менше до сальону ходи, а Сестро менше „айскріму" зїдж, а за се впишїте ся до орґанізації, а тогди будете спокійно і безпечно спати і працювати! Коли захворіте, дістасте підпору. Коли, не дай Боже, умрете, то Ваша родина дістане велику поміч. Гей, Братя і Сестри! Спішіть доки час! Памятайте се самі і других напоминайте. От приміром деякі члени нашого Братства, Пр. Б., ч. 16, настрашили ся страйку, та з Братство забули і нуж утікати! Чоловіче, перед страйком утікнеш, але перед смертию ні! А умреш, то поховають тебе так як не чоловіка, бо не будеш мати цента. Тому люди горніть ся до орґанізації, щоби не знайшов ся ні один такий, який не належав-би до Р. Н. Союза. А тогди буде Вам честь і слава, і видно буде, що ми уміємо хоч подбати самі за себе!

І. Полянський.

СПАРТАК.

(Дальше.)

Переможений, обливаючись кровію, повертав до глядачів своє бліде обличе і просив дарувати йому житє; переможець наступав йому на груди ногою, обводив поглядом глядачів і ждав їх присуду. Але, сп'янівши з крови, юрба не мала жалю до нещасливого і звичайно кричала, щоб його добито. Потім слуги прибирали закривавлену арену; виносили трупи й посипали її піском. А глядачі жадали ненаситно нових жертв, нової крови.

От таке було житє нещасливих рабів за те, що, боронючи від Римлян рідний край, вони не мали щастя й сили перемогти своїх ворогів, дарма що були відважні й сміливі.

Сумуючи сиділи ґлядіятори тоді, як не було їм ніякого діла, і стиха сьпівали пісню,що самі зложили про свою гірку долю. В їй казано про ґлядіятора: „Народив ся він вільним, як сокіл, що попід хмарами літає. Він був дужий, як аравійський лев. Та прийшли чужинці і закували в залізо його дужі руки та й повезли його в кайданах далеко, далеко. І там не за рідний край, не за рідну хату й свою семю, а на втіху жорстокій юрбі бєть ся і вмирає нещасливий ґлядіятор!" Дуже хотів кожен ґлядіятор волі, та, здавало ся, не було ніякої надії її добути. Тільки смерть могла визволити ґлядіятора з неволі — смерть самого його, а часами смерть його товариша, бо зручно вбивши його, часом з ласки жорстокої юрби добував він волю.

Вкупі з бажанем волі росла в душах у ґлядіяторів безмірна ненависть до їх немилосердних панів-переможців. Не було тільки такої людини, щоб зібрала до купи всіх рабів против гнобителів і витворила з них сильне військо, готове або вмерти, або вернути собі давно загублену волю. На решті така людина зявилась; — се був Спартак.

Дивний чоловік був сей Спартак. З себе він був дуже гарний: високий, струнккий, з довгим русявим волосєм і густою бородою, з великими синіми очима; в його очах відбивались звичайно спокій та добрість. Спартак був надзвичайно дужий та відважний, а за дужість та відвагу в ті часи чоловіка дуже шановано; через їх чоловікови можна було вибити ся високо в гору на добре становище. А Спартак ще до того був розумний і добре осьвічений, добре вчений, бо знав усе, що знали тоді найосьвіченійші люди. Чесна й правдолюбна його душа не любила ніякої кривди й неправди. Усіх людий він уважав за рівних, і думав, що всім людям треба бути вільними, а невільників-рабів повинно не бути. За правду він готов був і до загину стояти. За те ніякі обіцянки, ніякі погрози не могли примусити його робити те, що на його думку було зле й несправедливе. Він був дуже охочий до діла і робив його дуже щиро, а до того ще вмів так гарно, розумно й правдиво говорити, що всі його слухали — не то свої, а й вороги хилили ся перед ним.

Родом Спартак був з Фракії, — так звав ся тоді той край, де тепер Турція. Як напали Римляни на Фракію, то Спартак у фракійському війську воював проти них і після одної нещасливої битви попавсь у полон. За силу й відвагу Римляни взяли Спартака в своє військо. Вже, як римський вояк, він був на кількох війнах, де виявив величезну хоробрість; за се його настановлено старшим (десятником) і дано почесну нагороду. Таким чином Спартак міг би помалу вибити ся в гору в римському війську, але Римляни знов почали війну з його земляками, Фракійцями. Спартак не хотів воювати проти своїх, утік від Римлян і знов боронив від них свою рідну країну. В бою його поранено і знову взято в бран. За те, що Спартак утік з римського війська і бив ся проти Римлян, його треба було по закону на смерть скарати; але з великої ласки його не страчено, а засуджено в ґлядіятори і продано одному хазяїнови ґлядіяторської школи. Два роки їздив Спартак зі своїм хазяїном мало не по всіх італійських містах. Більш ніж сто разів бив ся Спартак з иншими ґлядіяторами і ні разу не був тяжко поранений. Він був від всіх инших ґлядіяторів дужчий, відважніший і найбільше зі всіх мав хисту, — тим то ніхто не міг його подужати. Про Спартакову непереможність скоро пішла слава по всіх італійських цирках.

Одного разу римський володар, Сулля, урядив для народу ґлядіяторський бій. В один день билось сто найкращих ґлядіяторів, а серед їх був і Спартак. Довго били ся запекло нещасливі ґлядіятори; багато крови розлилось на втіху гулящої римської юрби. Спартак виявив нелюдську відвагу і надзвичайний хист. Він переміг усіх своїх супротивників. Уся юрба глядачів, уразивши ся його надзвичайною мужністю, жадала, щоб хороброго ґлядіятора пущено на волю. І Спартак, сам не вірючи свому щастю, став знову вільний.

Та не такий чоловік був Спартак, щоб задовольнити ся з того, що йому самому добре. Вирвавши ся на волю, він не забув своїх товаришів, що й надалі зоставали в неволі. Боліла його душа за всіх, що страждали в тяжкому рабстві, що жили й працювали не на себе, а на своїх панів, або вмирали через панські примхи, за для панської втіхи. Не схотів Спартак вертати до дому сам. Велике діло він намислив: визволити всіх рабів, що мучились у римській неволі. Він хотів вернутись у рідний край, ведучи за собою тисячі невільників, вирваних з кіхтів неволі, щоб повернути матерям синів, жінкам чоловіків, сестрам братів, давно оплакуваних гіркими сльозами.

Ставши вільним, Спартак зо всієї сили взяв ся до таємної роботи. Він що дня бував по всяких римських ґлядіяторських школах, по шинках, нічліжних домах і по всіх притулках, де звичайно збирались раби та ґлядіятори. Всюди він розмовляв з розумнійшими та дужими ґлядіяторами, поважаними серед товаришів. Він силкував ся підбадьорити їх і воскресити в них надію, що можуть вони швидко визволитись. Він казав їм про Римлян: „Вони відібрали у нас усе, що тільки можна було відібрати. Вони не зоставили нам нічого, тільки сьвіт сонячний та повітре; та й того не дали-б, коли-б мали силу не дати. Нас усі зневажають, збавили нас рідного краю й волі, примушують нас убивати один другого на втіху римським громадянам. Хиба-ж не краще нам умерти бючи ся з осоружними гнобителями за волю свою й своїх товаришів, ніж потішаючи їх?"

Жадібно слухали ґлядіятори й инші раби сьмілу мову Спартакову і залюбки переказували її своїм товаришам. Спартакових прихильників більшало по всіх італійських містах, де були ґлядіяторські школи. Заложила ся таємна спілка ґлядіяторів. Вони вибрали собі отаманом Спартака і нишком готували ся добути собі волю. Часто сходили ся таємно головні змовники та й радили ся, як краще зробити надумане діло. Щоб змовники легко могли пізнавати один одного, було встановлено такі знаки та слова, що їх тільки вони й знали і по них один другого пізнавали. Все роблено так тихо, що Римлянам і на думку не спадало, щоб раби могли повстати. А вони тим часом тільки дожидали гасла, — знаку від Спартака, щоб почати уперту боротьбу за волю й людські права. Але Спартак не давав гасла. Він бояв ся почати таку важну справу занадто швидко, щоб поспішившись не пошкодити їй.

IV. Повстанє.

До римського начальства таки доходили чутки про змову серед ґлядіяторів. Але Римляни занадто звикли нехтувати ґлядіяторів і вважати їх за бидло, сотворене на втіху римському народови. „Хиба-ж нікчемні раби посьміють узятись до зброї супроти непереможного війська, що завоювало цілий сьвіт?" — гордо говорили Римляни. „А як насьміють ся, то ми їх зараз здушимо і суворими карами на довго відучимо бунтуватись".

А тим часом Спартак робив своє. Не жалуючи сили, він ходив з одної ґлядіяторської школи до другої, скрізь проповідуючи війну за визволенє з рабства. Скоро всї римські ґлядіятори знали й любили сьміливого Спартака, що намірив ся визволити їх з осоружного рабства.

Найбільша ґлядіяторська школа була тоді в місті Капуї, де було десять тисяч ґлядіяторів; і Спартак надумав від неї почати повстанє. Він став у ній за вчителя і скоро придбав собі пошану й любов від усіх ґлядіяторів. Вони вірили в його розум, щирість і сьмиливість, і пішли-б за їм на смерть. Та повстати і воювати без зброї — неможливо, а зброї у ґлядіяторів не було. Їм давано зброю тільки в ті дні, як вони мали бити ся в цирку; звичайно-ж уся зброя була схована і міцно замкнена в окремій схованці, а схованки ті берегла узброєна сторожа.

Тяжка справа була в Спартака й його товаришів: без зброї, без гроший, без прихильників і помічників бороти ся з великим, добре узброєним ворогом, що в кождому місті, в кождому селі мав приятелів і прихильників, готових допомагати їм проти рабів. Але Спартак вірив у справедливу сьвяту справу і свою віру і бадьорість зумів перелити в серця своїм товаришам; і вони зважили ся або добути волю, або вмерти.

Крім віри в справедливість своєї справи, Спартак дуже добре знав, які були болячки в середині самоз римської держави і розумів, що не можна барити ся з початком повстаня. Саме тоді Римлянам був великий клопіт: вони воювали відразу на кількох війнах, і Рим порозсилав на них більшу частину найкращого свого війська, та й саме військо почало вже втрачати свою славу непереможеного. Змінили ся самі Римляни: се вже не були суворі хлібороби, що по простому жили і що хвилини могли замість плуга взяти ся до меча та й кинути ся до бою як грізні й непохитні вояки; звикли вони до пишного житя, до ласощів та нестощів, до роспусти, втратили давню силу і відвикли скоро покидати своє роскошоване лінивє, щоб іти в тяжкі походи, ставати до кривавого бою. Люди, що порядкували римською державою, дбали тепер про те, щоб самим забогатіти за народні гроші. Аби їм було добре, а про добро рідної країни — байдуже. Через те серед римського народу було тоді багато партій, незадоволених з такого ладу. Про народи, що завоювали Римляни, нема вже що й казати: вони всї з цілої душі ненавиділи своїх гнобителів-Римлян і пристали-б до такого повстаня, яке помогло-б їм скинути тяжке ярмо. Спартак бачив, що на повстанє був саме слушний час. І він наважив ся почати.

На призначений день Спартак, у купі з кількома десятками ґлядіяторів з Капуанської школи, узброївши ся всїм, що можна було здобути, пробив ся крізь римську сторожу, що оточувала школу й місто, і пішов на гору Везувій, що була два дні ходу від Капуї. На її верху Спартак вибрав добре до оборони місце, обкопав ся й обгородив ся камінєм та палями та й став дожидати допомоги від італійських рабів та ґлядіяторів. Ідучи на Везувій, Спартак заходив по дорозі у всї маєтки римських богатирів, усюди забирав харч і зброю, випускав на волю рабів, що сиділи в темницях і озивав ся до них та до всіх инших рабів палкими промовами, росказував про всї страждання нещасливих невільників і показував, яке щастє їм буде воля, коли вони її здобудуть.

„Хто з вас хоче стати вільним — казав він, — хто волить почесно вмерти з мечем у руках у бої, ніж хилючи ся жити в неволі, хто не боїть ся тяжкої і небезпечної війни з грізним військом наших гнобителів, — той нехай зрікаєть ся чим може та й іде за мною!" Спартакове слово крізь зворушувало нещасливих рабів, вони гуртами приставали до нього; вже на Везувій прийшло з ним коло пятсот людий. Правда, що вони були погано узброєні, але у всіх їх душа палала бажанем волі, ненавистю до Римлян і глибокою вірою в свого отамана Спартака.

Табором ґлядіятори стали на горі, на великій трьохкутній місцині; підійти до тієї місцини можна було тільки з одного боку — вдираючи ся на круту гору, кудою й Спартак вдирав ся зі своїми товаришами; з другого боку місце те затуляв гребінь зовсім недоступних скель, а з третього боку було таке стрімке кручувате провалле, що тудою зовсїм неможливо було злізти. На тім місци ґлядіятори дожидали, поки прийдуть други або нападуть вороги.

Капуанські начальники, довідавши ся про те, що ґлядіятори повстали, видали наказ, що хто зловить Спартака і скількох його помічників, тому дадуть богато грошей. Спартака і всїх його товаришів присуджено розпиняти на хресті, як бунтівників і грабіжників. Усїм, і вільним рабам, забороняло ся давати повстанцям поміч, а коли-б хто не послухав тієї заборони, того мали суворо карати. Окрім того, проти Спартака післано було тисяч двіста людий війська з відважним, але недосьвідченим проводирем. Римське військо обережно наблизилось до гори і відважно вдарило на ґлядіяторський табор; але до табору йшла тільки вузенька стежка, а на ній могло бити ся не більше, як десять людий поруч, через те раби побили Римлян, дарма що й вояки їх і старші били ся відважно. Більше як чотириста Римлян вбито, триста взято в полон, а решта втекли. Від полонених відібрано зброю і потім випущено їх на волю. З ґлядіяторів тільки вісімдесять людий вбито й поранено.

Тепер у Спартака було богато доброї зброї; він роздав її своїм воякам, а що зістало ся звелів сховати для тих товаришів, що ще мали прийти. Така щаслива битва, побіда над всесьвітними переможцями, Римлянами, дуже підняла в гору дух повстанцям і надала їм ще більше певности в свої сили і віри в військовий хист свого проводиря Спартака.

Звістка про невдачу римського війська дуже стурбувала всї міста навколо Капуї; вони боялись звичайних у часи повстаня рабунків та сваволї. Але в Римі не надали особливої ваги сїй невдачі, трохи й через те, що Римляни мали клопіт з важнійшими війнами. Проте рішили післати проти Спартака три тисячі війська під проводом старого і дуже досьвідченого вояка Клявдія Глабра.

Тим часом людий у Спартака все прибувало, і через двайцять день після побіди над Римлянами у його було вже тисяч двіста людий. Спартак, добре знаючи військову справу в усяких народів, дуже добре розумів, що римські військові порядки кращі від всїх инших, через те Римляни й подужували всїх. Тому то Спартак у своєму війську завів римські військові порядки і що дня по кілька годин учив ґлядіяторів римської військової справи. Окрім того Спартак вимагав від своїх вояків найсуворійшої дісціпліни, послуху і забороняв їм грабувати і кривдити мирних людий, а як хто не слухав, того тяжко карано. Через усе те і ґлядіятори стали себе самих шанувати і дбати про те, щоб нічим не заплямити того прапору, що підняли вони за волю й рівність людську, та й люди що навкруги жили, привчились дивити ся на ґлядіяторів не як на гурт розбишак, а як на справжнє впорядковане військо, від якого нема кривди мирному чоловікови. Люди робочі почали позирати на Спартака й його військо прихильним оком: пастухи й дроворуби з округи сприяли Спартакови і завчасу повідомляли його, як наближало ся римське військо і скільки саме того війська.

Спартак не відважував ся бити ся з військом Клявдієвим у поли, бо в римському війську і людий було більше, і військової справи воно було сьвідомійше. Через се Спартак дожидав нападу в своєму таборі. Але й Клявдій, навчений якої долї зазнало римське військо поперед, не хотів кидати ся на загин, деручись проти Спартака на недоступну гору, а взяв ся до хитрощів. Він розділив своє військо на дві нерівні частини і з більшою частиною став табором коло єдиної вузенької стежки, що йшла до гори серед стрімких бескедів до ґлядіяторського табору. Менша-ж частина стала табором з того боку гори, щоб не пустити туди Спартака, хоч там були такі кручі й провалля, що ледви чи можна було пройти тудою з гори.

D130

(Дальше буде).

КАЛЕНДАР.

ЧЕРВЕНЬ.

н. ст.	Дні	Руські сьвята
6	Четвер	Симеона
7	Пятн.	Обріт. гл. Ів. Хр.
8	Субота	Карпа
9	Неділя	Пр. Евхарист.
10	Понед.	Никити
11	Вівтор.	Теодозії м.
12	Середа	Ізаака

НОВИНКИ.

Посьвячене руського національного музея у Львові. Дня 3. мая відбуло ся посьвячене Нац. Музея у Львові при участи членів кураторії, кустоша музея, дра Іл. Свєнціцького і крил. о. Т. Войнаровського. Чину посьвячення довершив фундатор музея Й. Е. митрополит ґр. Шептицький, почім при нарочно улаштованім престолі у великій салі музея відчитав Службу Божу, просячи благословеня для початого діла. Закінчив митрополит богослужене молитвою, в якій дякував Творцеви сьвіта за довершене сего діла, віддав під сьвятий покров Пресьвятої Діви всі памятки старини, розсіяні по рідній землі, благав помочи для збирання і переховання памяток рідної культури та охорони їх перед нечистими руками. Слід згадати, що на престолі були сьвічники археольоґічної вартости, а хрест, яким Митрополит благословив збіраних походить з сімнайцятого віку. Фелон, прегарної румунської роботи, сріблом тканий, був колись власностю монастиря в Скиті. Навіть підніжки гобелїни з архієрейськими орлами були значної археольоґічної вартости.

Помер Д-р Андронік Могильницький, адвокат в Долині, дня 11 мая с. р. в 57 році життя. Покійний був сином поета і бувшого парляментарного посла, Антона Могильницького, і належав до найгорячійших борців за народну справу. Був адвокатом в Рогатині, потім в Снятині а в кінци в Долині. В 1901 р. вибраний соймовим послом з Рогатинщини дав ся пізнати як один з найспосібнійших і найтрудовитших українських послів та найліпших бесідників.

Добрий примір притягає. Недавно донесли ми, що селянин тернопільського повіта, Залужний, записав 1000 корон на ,,Рідну Школу''. В протягу тижня знайшов ся знова щедрий жертводавець, а то Михайло Царук, господар з Циган, борщівського повіта, який записав 200 корон на ,,Рідну Школу''. Русини-Українці справді з вірою можуть глядіти в будучність ,,Рідної Школи'', коли вже селяни відчувають значінє сеї інституції для нашого народа та не жалують тисячів та соток на сю ціль.

Русифікаторський обух. Житомірську ,,Просьвіту'' закрито наслідком доносів. Хоть труси переведені в ,,Просьвіті'' і у житомірських Українців не виказали ніякої нелеґальщини ні щонебудь протизаконного, то волинський ґубернський уряд для справ товариств порішив закрити ,,Просьвіту'' як ,,загрожуючу публичному спокоєви й безпеці''. По закритю ,,Просьвіт'' київської, одеської й чернигівської остала ще в більших центрах тільки ,,Просьвіта'' в Подільскім Камянци.

Сільська траґедія. Дня 5. с. м. в Новосілках гост. коло Рудок, в ночи з укритя застрілив наймит 19-літний свого господаря Гриньку Нетеляка, а причиною мало бути те, що покійний Нетеляк не хотів вже довше того наймита тримати. За те його замужна молода донька і котрої муж від 3 літ перебуває в Америці на роботі, конче уперла ся, щоби той наймит дальше служив. Та отець не хотів в жаден спосіб на те згодити ся. Покійний був порядний і спокійний чоловік, служив при церкві як провізор.

Траґедія голодуючого студента. В падолисті м. р. хотів студент медицини Д. Ф., родом з Буковини, украсти пальто з викладової салї віденського університету. Він одягнув пальто на себе, а на нього надів свою пелерину, але його приловили на горячім учинку і віддали в руки поліції, бо не мав при собі університетської леґітимації. Почалось судове слїдство, при якім виявило ся, що сей студент хотів допустити ся крадїжи з голоду. Д. Ф. син буковинського пароха зложив з відзначенєм матуру в Чернівцях і проти волї батьків записав ся у Відни на медицину. Рідня була численна і йому не дуже богато посилали з дому. Мимо сего він зложив з відзначенєм перший риґороз та на підставі відзначаючих сьвідоцтв одержав з черновецького краєвого виділу стипендію, якої йому одначе мимо численних просьб і посольских інтервенцій не виплачено. Тимчасом студентови почала заглядати в очи крайна нужда. За поживу служили йому всякі відпадки, а спати доводилось в університетських кльозетах або блукати по улицях. З початком падолиста одержав з дому 50 корон, але 46 з них мусів віддати товаришови на запис, бо грозила йому утрата курсу і стипендії. Серед таких обставин він зважив ся на крадїж. Зразу арештований, він виказав ся опісля леґітимацією і випущений на волю, хотів доповнити самоубійство, підтинаючи собі жили. Його відратовано і відставлено під лікарську обсервацію, яка виказала у нього незвичайну інтелїґенцію, пасивний героїзм і часове ослаблене волї в наслїдок нужди. Судія увільнив його на підставі сего оречення від вини і кари.

Холмщина відокремлена. В четвер перед тамтого тижня ухвалила російська дума закон, на підставі якого виділяє ся Холмщину з польського королївства і творить ся з неї осібну ґуберню під зарядом російського міністерства внутрішних справ. Сей закон ухвалено 156 голосами проти 108. Холмщину замешкують Русини-Українці і над ними то друть ся тепер Поляки з Москалями. Одні хотіли би поробити з холмських Українців Поляків, а другі Москалів. Досі польщено сей край, а тепер бере наших братів в свої лапи російський уряд. Поляки дуже обурені на Росію, що вона забрала для себе Холмщину. У Львові польська молодіж напала на консулят і поліцію і хотіла його знищити. Та поліція розігнала її, покалічивши кільканайцять студентів.

Кровава подія на границі. Через російську границю коло Новоселиці (на Буковині) хотіло перейти перед кількома днями вісьмох російських підданих і дістати ся до Австрії без пашпортів при помочи пачкарів. Однак російська гранична сторожа добачила їх і почала до них стріляти. Шістьох з них вспіло перейти границю, один пропав, а осьмого найдено неживого на невтральній полосі. Бохонець хліба, який той чоловік після зізнань инших утікачів мав при собі найдено на австрійськім території. З того показує ся, що російська гранична сторожа застрілила його, коли вже був на австрійськім боці, а потім переступила границю і тіло перенесла на невтральну полосу. Заряджено в тій справі слідство.

Як російські власти дбають про умираючих з голоду селян. Селяни чернигівської ґубернії в Росії зібрали 20 тисяч пудів збіжа, щоб переслати їх населеню тих ґуберній, які навістив голод. Зелїзничі власти зажадали за перевезене сего збіжа до саратівської ґубернії 2 тисячі рублів. Позаяк селяни такої готівки не мають, проте збіже лежить у складах і ваґонах зелїзничих, та крім сего селяни жертводавці будуть єще мусіли платити зелїзниці кошта за перехованє збіжа у зелїзничих маґазинах з котрого голодуючі селяни цілком не будуть користати. Власти російські, до котрих належить зелїзниця, не хочуть за дармо перевезти сего збіжа, щоб ратувати умираючих з голоду, бо через те потерпіла би державна каса; однак на ширенє царо і православія в Галичині, між галицькими Русинами католиками не жалують вони соток тисяч рублів і пхають їх у руки всяких неробів та дармоїдів, що продають їм за се свою честь і совість.

Революційна Росія будить ся з просоня. По упадку великої революції російської минувшого десятиліття, здавало ся, що енерґія бунтівничого духа російської нації опала на які десятки літ, утоплена в мори крови і шибениць а широке, прилюдне і свобідне житє Росії відбере право єствованя підпольній пропаґанді. Та инакше склало ся, як думало ся. Останні дні ясно виявили, що російські революційні живла зовсім не скапітулювали з своїх аспірацій і що ,,конституційна'' Росія буде мусіла з ними ще довго бороти ся.

Соромне вбийство 200 робітників в Лєні потрясло частиною російської суспільности. У всіх більших містах в Росії вибухли маніфестаційні страйки.

В Петербурзі застрайкувало 54.000 робітників в 48 фабриках. Зачали ся демонстраційні походи при звуках революційних пісень, а опісля арешти. Поліційні власти засудили 74 робітників і студентів на кару від 10 до 3 місяців арешту. В Києві, Одесі, Катеринославі те саме.

Рушила ся також революційна пропаґанда серед Поляків. Показав се наглядно день соціялїстичного сьвята, 1. май. В Варшаві застрайкувало 10.000 робітників; в Лодзі, Побяніцах і Ченстохові страйкувало рівнож кілька тисяч робітників. В Вильні застрайкували в день 1. мая навіть складачі, наслїдком чого не вийшов навіть ,,Виленскій Вѣстникъ''.

З російських судів. З Петербурга доносять, що з судового будинка в Міньску украв хтось поверх 2.100 судових актів. Виявило ся, що б. управитель суду Чернецкий конфіскував прямо засуди і зарядженя апеляцій і на власну руку розписував і переводив нові розправи.

Вбите пачкаря. Недалеко Радзівілова під селом по російським боці знайдено в корчах трупа селянина-пачкаря, Тимофія Челерняка, якого підстрілила кордонна варта, але в ночи не могла знайти. Коло пачкаря найдено контрабандну горілку.

Дивний скупар. У Відни помер скупар Шпіцберґер, який цїле своє житє жив хлїбом і водою, йшов спати як темніло на дворі, щоби не купувати нафти, мешкав у маленькій хатчині без печи, щоби не палити. Так дожив він аж 87 літ а умираючи зіставив півтора міліона корон. Всї гроші записав на дїточий шпиталь.

В місті Берлінгс в Бельгії, жінка бідного робітника уродила четверо дітий, котрі мають ся цілком добре. Перед роком породила таж сама жінка троє дітий. Щаслива родина, що в протязі двох літ збогатила ся аж в семеро дітий.

Бійка селян з жовнірами. В Німеччині недалеко міста Ґайбах забавлялись селяни до пізного вечера, а около півночи вивязалась шалена бійка між сими селянами та 40 жовнірами, які приглядались сїй забаві. Селяни бомбардували жовнірів наперед фляшками від пива а пізнїйше взяли ся до револьверів та рушниць. Жовніри боронились баґнетами. Доперва компанія війська, яку на се приклякано, здержала бійку і увільнила жовнірів від немилої забави.

Голка в серці дитини. В місточку Фолькстан (в старій Анґлії) лїкар внимательно маму померлої дитини про причину її смерти поспитав, чи не поправляла она одежи в неділю голкою. Ні, каже запитана, я не робила нічого голкою, тільки держала її в своїм каптанику тоді, як кормила свою дитину при грудях. Лїкар сей тоді витягнув серце померлої дитини, а на ньому побачив два вистаючі кінці великої голки. До властий доніс сей лїкар про вбивство дитини неосторожною мамою.

,,Ніколи инакше не голосували''. Суд в Берегсасі (Угорщина) засудив на вязницю і грошеві кари кільканайцять руських селян із села Зняцева за те, що вони при останих виборах до сойму голосували за гроші. Для уровеня горожанської моралї в Угорщині, річ характеристична, що обвинені мужики боронили ся в суді наівно запевненєм, що вони не знали, що голосувати за гроші є каридостойне, бо-ж вони доси ще ніколи не голосували инакше як за гроші! Свою дорогою засуджені уладили ся так, що гроші взяли від одного і другого кандидата.

З нутра землї.

(Дальше).

III.

Ісляндія і Нова Зеляндія довго уважали ся одинокими країнами ґайзерів, які не були цілком звісні в других місцевостях. Та тепер всї їх величні водограї блїднуть перед чудесами Єловстонського Національного Парку в Північній Америцї. Дивний той закуток, примостившись в глухій і суворій місцевости, в самім серци Скалистих гір, довгий час оставав ся незвісним цивілізованому сьвітови; верхи і гребенї гірського пасма, скриваючого в своїй глубині той „край чудес" покриті вічним снїгом; величезні ледівці неприступною стіною окружають Національний Парк, а крім того, безконечні рівнини, що простягають ся на схід від него, не давно іще були заселені дикими червоноскірими племенами, які кровавою местю платили „білому чоловікови" за плюндроване їх рідної країни. Можливо, що відважні пошукувачі золота уже давно заглядали до тої країни і любовали ся величавими фонтанами; та аж 1869 р. появили ся перші звістки про цікавий закуток Скалистих гір. В тім часї Кук і Фольсом, звидївши країну чудес, зробили звіт зі своєї мандрівки. Враженє, яке вони віднесли, було величезне. Схвилював ся весь цивілізований сьвіт, і Геольоґічний Комітет у Вашінґтоні зараз зарядив подорож для провіреня дивного закутка. 1871 р., під проводом американського ученого Гайдена, рушили учені в невідому і небезпечну дорогу. Поражений чудами природи, прямо чарами нагромадженими на невеликім клаптику землї, Гайден по повороті зі своєї подорожи предложив правительству признати ту „країну чудес" народною власністю і дати її назву „Національного Парку": инакше в погонї за легкою наживою, ріжні авантюристи скоро зруйнують і знищать всї красоти природи, обильно тут розсіяні. І предложенє Гайдена принято. Правительство Сполучених Держав рішило видати 15 тисяч долярів на утримане парку, на будову конечних будинків, на наєм обслуги і т. п. Минуло 30 лїт і Єловстонський Національний Парк стратив свою недоступність. Скалисті гори опоясані тепер з обох сторін шляхом Тихоокеанської зелїзниці. Вузкоторова побічна відноґа, довга на 90 кільометрів, веде до підніжа скалистих гір, а дальше повіз завозить в самий Національний Парк. Таким способом „країна чудес" стала ся доступною для всякого любителя природи, і тепер тисячі туристів відвідують її рік-річно.

Бистро мчить поїзд по краях страшенних пропастий і серед диких проривів. Зеленїючі рівнини, снїгові гори, вибагливі зубцї скал, бішено летючі потоки — а над всім тим ярке голубе небо! Чудові картини! Доїздите до останної стациї і всїдаєте там в повіз. Чвірка малорослих коників поволи тягне повіз по неймовірно крутій дорозі, яка місцями тулить ся до самого краєчка бездонних пропастий: здаєть ся, один неосторожний крок і ви полетите в безодню... Та ось і самий парк. При вході до него видніє ся гарна деревяна будівля в швайцарськім стилю — „Національний готель". Тут знайдете телефон, електричне осьвітленє, солідну і жваву услугу. В ресторациї, мальовничо украшеній головами бізунів і оленів, свобідно може помістити ся 300 люда. Вся земля около гостинниці покрита тонким вапнистим пилом, ніби снїжною скатертю. Тут находять ся кременисті терасси — прегарні будівлї горячих Мамутових жерел. Все те пригадує нам на марморові стовпи погибшого жерела Тетарати. Та ми поминаємо ті дива, щоби скорше налюбовати ся незвичайним видовиском американських водограїв. Тут стрінете ви такі пестрі та ріжнородні картини, яких не знає анї Нова Зеляндія, анї Ісляндія...

Дорога знов веть ся в гору. Звінко стучать копита коний об кременисту землю. А далї огортає вас смолистий запах сосен, ялиць і смерік, ніби в рідним північнім лїсї. Сотки гарненьких сойок перелїтають з вітка на вітку; чорненькі маленькі вивірки, трохи більші від миші, спинають ся на верхівки високих дерев і мигають у вас під ногами. То тут то там з поміж зелені дерев видвигають ся вулканічні скали найпречуднїйших зарисів, — то в види чорних замків, то в види високих блискучих, як скло, колюмн... А ще дальше роскинули ся смарагдово-зелені озера, заселені тисячами диких качок, гусий і инших водяних птиць. Та ось і кінець дороги. Ви в долинї Гіббонової ріки. Перед вами розвертаєть ся чудовий вид: Вся кітловина окутана густими хмарами і клубами водяної пари. І здаєть ся, немов тут розкинуло ся величезне фабричне місто, цїле сховане в димі своїх печий. Та в дїйсности чоловік ще не відважив ся поселити ся в тих місцевостях: тут роскинені сотні жерел, що безвинно трискають струями кипучої води і хмар горячої пари. Вся поверхня землї окрита суцїльним кремінним панцирем, осліплюючо білим. Серед безчисленних водограїв сего закутка притягає вашу увагу „Хвилевий чоловік". Із невсипаючою точністю, що 60 секунд, немов на команду викидає він струю нагрітої води на 4—5 сяжнів в гору і більше. Перед вибухом його спиява вода бурить ся, клекоче, то підносить ся, то спадає, а в кінци, вилїтає величавою струєю. Іще невтомнїйше працює сусїдний ґайзер „Неустанний", що викидає за кождою півминутою снопи води. Та поки ви любуєте ся вибагливою грою сих водограїв, в тім роздаєть ся десь в сусїдстві оглушаючий свист, ніби зібрали ся тут десятки зелїзничих машин і разом дали пронизуючі свисти. Ви оглядаєте ся і бачите як з нутра землї вириває ся струя горячої пари, підносить ся високо в гору і розпливаєть ся легко-білою хмарою. Називають той ґайзер „Паровою лодкою" — продувом, який цілком не викидає води а спускає тілько пару. Говорять, що в давні часи був тут велитенський ґайзер.

Дальше стрічаєте „Відьмине ложе". Се невелика щілина все клекоче і кипить. Що крок вириваєть ся тут із землї струї води і клуби пари. Треба переходити з великою осторожністю по хисткій кремінній поверхни: вона легко проломлюєть ся і тоді ноги цікавого мандрівника можуть погрузити ся прямо в кипятку. А ні, то із пробитої щілини вытрисне горяча струя води і обливе смільчака горячим тушом. Та, не зважаючи на небезпеку, туристи пробирають ся до самого дна „Відьминого ложа". Воно скрізь покрите більшими і меншими лїйками: в одних вода, як в кітлі, кипить безперервно як день так ніч, другі по самі береги наповнені бурим, густим намулом і викидають від часу до часу липке болото... Ви покидаєте всї ті дива і, продовжаючи дорогу по Гіббоновій ріцї входите в понуре межигіре, обложене з обох сторін дикими скалами із застиглої ляви. Дорога веть ся по самім дні, мостить ся по краєчках обривів і що хвиля перебігає з одного берега на другий. В доповненє картини — майже на середині межигіря ріка нараз перетинає ся величавим водопадом спадаючим з десятьсяжневої висоти. Вода клекоче, розлїтає ся міліонами бризків і водяна піна, біла як вата, покриває сріблом темну зелень соснини. Кругом бачить око тілько кременисті поклади, потворені якимсь зпиклим тепер ґайзером... Та головні чуда ще на переді. Минете межигіре, тоді увидите в країну найвеличавійших і свого рода найчуднїйших водограїв. На дорозі попадете на кітловину, що називає ся „Гніздо сатани". В нїй мальовничо розмістили ся чотири темно-сині озера. Найбільше із них має 200 сяжнів в ширину. Рано при сході сонця і вечером по заході покрите воно білавим туманом, та в ясний горячий день являє ся воно у всїй своїй величи. Темносина вода його цілком прозора і можна бачити дуже гарні взори ріжнобарвних натеків, які украшують дно і стіни водограя. Із нідра того озера вириваєть ся лише клуби білої пари. Ані одна птиця не кружить ся над ним, анї одно дерево не затїнює його зеркальної поверхнї, анї один звук не нарушує торжественної тишини, і тілько небесний лазур спокійно заглядає в його води. Найменьша фалька, найлегше хвилюванє відбивають ся ріжнообразними барвами. Недаром і носить ся озеро назву „Радужного".

Ище дивнїйше друге озеро. Після одноголосної заяви мандрівників, се озеро — найвеличавійше чудо Єловстонського Національного Парку. Круті береги навислі над його водами і вам здаєть ся, що то не озеро а роззявлена пащека казочного звіря; в нїй вічно кипить, бушує і клекоче темна вода. Над озером взносять ся легкі клуби пари. Ви любуєте ся тою картиною, і в тім несподївано роздаєть ся глухий, немов звірячий рев, Ви дивите ся в ту дивоглядну пащеку; там піднимаєть ся блискучим стовпом струя води і зараз розпаєть ся білими клубами пари і срібною росою. Ще кілька хвилин і то саме явище повторяєть ся. Вкінци, роздаєть ся оглушуючий рев і ціле озеро разом перемінюєть ся у великанський стовп води. Хмари пари взносять ся до лазурного неба; земля дрожить і колибаєть ся під ногами; сильні вибухи нагадують нам рокіт грому; виє, свист, верескг, гук, що вириває ся з пащі — зливають ся в якусь пекольну музику; величезні камені вилїтають із озера з бистротою гарматних куль; стовпи кипучої води піднїмають ся один за другим в гору. Та ще кілька хвиль і величавий сніп води начинає нечайно опускати ся, пекольний шум потрохи стихає, громові гуркоти стають глухшими і вода так само налягає, як піднялa ся, скриває ся в дивоглядну пащу. Ви дивите ся на дно озера: там ані слїду води. Тілько білі хмари в небесній височині та глухий гуркіт в нїдрах озера є сьвідками, що чудне явище не було привидом... Дивоглядний той ґайзер, найбільший в цілім сьвітї, називає ся „Ясновельможний".

Роскішні лїси обрамлюють „Гніздище Сатани" і дальше, ви довго не стрінете ані слїду горячих жерел. Кремінні натеки щезають, ростинність, що покриває землю, все взмагаєть ся і скількістю і ріжнородністю, а з околичних височин ви вже бачите „верхну кітловину ґайзерів", поражуючу безконечним ріжнородством і оріґінальністю своїх водограїв.

Поперед усього зверне на себе тут вашу увагу мальовничий водограй „Грот". В кремінним його стїжку находить ся ряд високих більших і меньших кратерів, з яких разом вибухають струї кипятка, розсипаючі ся діямєнтовим дощем. Дальше налюбуєте ся вибухом „Улея". То є одинокий ґайзер, до якого без боязни можна підходити в часі вибуху. Він спокійно викидає величезний стовп води, який скажено вириваєть ся із вузкого горла і бє так високо, що вода майже не падає назад. Мандрівники придумали тут собі забаву: Хто-небудь підставляє шапку під могучу струю, вода моментально схоплює її і підкидає високо в гору; мине кілька хвилин і шапка знов у ногах свого властителя. Підчас вибуху „Улея" чути легке дрожанє землї і підземний гуркіт...

—Дуже гарний і водограй „Віяр", який викидає воду із численних отворів, звернених у ріжні сторони. Диким видом свого кремінного стїжка вражає Ґайзер „Замок". Є се ніби на пів розбита будівля, вічно димляча легкою парою і раз виливаюча маси води. Вкінци на самім краю кітловини налюбуєте ся вибухами „Вартівника" або „Старого служаки". З точністю хронометра лїтом і зимою, день і ніч, він немов би вибиває години. З такою поражаючою правильністю слїдує один вибух за другим. Розспавшись, він булькотить, шипить і знов разом, викидає величезний стовп води... Минає пять минут і всьо умовкає. Новий вибух починаєть ся аж за годину...

Богато і других чудес розкидано в „Національним Парку", і, покидаючи той чарівний закуток, ви довго не можете прийти до себе, і вам все здаєть ся, що дивне явище, яке тілько що бачили перед собою, ви бачили в снї.

У тій країні чудес находите величезне множество скал, уформованих застиглою лавою. Колись тут вибухали величезні вулкани і лились могучі потоки ляви. Але чоловік не був сьвідком тих величавих і страшних явищ. Вони розгрівали ся тут іще до наступлення великого обледенїня, яке сковало своїм покривалом і Америку. Насунувші з півночи ледівці зломали і зглaдили стїжки вулканів, і тілько в той час, коли, вкінци, щезла снїжно-ледяна покривка, начала ся тут своєобразна ігра ґайзерів. Огонь, лїд і вода сотворили всї чуда „Національного Парку".

Горячі жерела і ґайзери лежать як раз там, де ділали або ділають вульканічні сили. Та инакше і не може бути. Кипяча їх вода ясно сьвідчить, що тут в нутрах землї скривають ся розтоплені маси. Вони то і нагрівають воду, що спускає ся щілинами... Та чому-ж вона не бє безперервним фонтаном? В чім причина вибагливої ігри ґайзерів, то утихаючих, то взриваючих ся знов? Коли-небудь ви прочитаєте або почуєте подрібну відповідь на ті питаня, а поки що предложу вам зробити маленьку пробу.

Возьміть довгу і вузку скляну рурку, заднену на однім кінці. Наповніть її до верху холодною водою і тримаючи щипцями пригрівайте денце над полумінею спірітусової лямпки. Перед вашими очами появить ся справдїшний вибух ґайзера. Поперед усього появить ся булька ґазу на дні рурки. Вона буде постепенно рости, з бульканем піднесеть ся в гору і викине часть води, зараз за нею появить ся друга булька, вже більша від першої і зробить те саме. Вкінци на днї рурки появить ся більше ґазів. Вони прожогом підіймуть ся в гору, і вся вода вилетить, забризкуючи окружаючі її предмети. Само собою розумієть ся, що така проба потребує великої осторожности: треба рішучо то робити на кухни або на дворі, і рурку держати так, щоби вилїтаюча струя горячої води не обризкала кому небудь лице. Вибух буде скорїйший і буде іще сильнїйший, коли положите на дно маленькі тверді тїла, наприклад трохи піску. Те саме є в ґайзері. Вода, нагріта в низу на підземним вульканічним огнищи, вилїтає із щілин так, як із рурки. Ріжниця лише та, що наша рурка по вибуху лишає ся порожна, а горло ґайзера наповняє ся знов водою, яка стікає в него з верху та з підземних щілин. Та се більше холодна вода. Її треба нагріти ся. Коли ви візьмете кілька ріжних рурок, — одні грубші і коротші, другі тоньші і довші, — то побачите, що вода вибухає в них не однаково; в одних випадках тихо виливаєть ся через верх, в других — вибухає із великою силою. Так само і в ґайзерах не однакове буває горло. Тому то один водозбір цілком не похожий на другий, і скілько би ми не любовали ся вибагливою ігрою природних водограїв, ми все найдемо в їх вигляді нове вдоволенє і нове зацікавленє.

(Конець буде).

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

ANTHONY CURKOWSKY, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА"
часопись для руского народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:
в Америці на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців ... $2.50
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Адреса:
„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Гроші треба посилати в реджистрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Поклик.

Хто тілько близше пізнав обставини серед яких живуть наші Русини в Америці, сей мусів заувавжати смутний факт, що наш чорнороб неохотно горне ся до Братств тай орґанізацій. Найлучшим доказом сего є, що на пів міліона Русинів в Америці, всего є в нашім Р. Н. Союзі 321 товариств з 15-тисячами членів; в новім Союзі, Гайдамаках і Собранию нехай буде других 10, а деж решта? Чи спите і не чуєте, що на Вас чигає люта смерть майже на кождім місци? Бож нема справді другої так небезпечної країни на сьвіті, як Америка. Вийдеш з дому, але чи вернеш? Бог один знати може. Стріткара, елевейтор, автомобіль, перерваний дріт електричний, там знов фіра і колія, на все те треба уважати, аби не перетяли нитку нашого житя. А кілько то гине підчас бурі, раптових повеней та при купелях. А безчисленні хороби епідемічні; дальше при грах та забавах, через найменші непорозуміня, сварки та бійки. — І чого чекаєте, Дорогі Родимці дальше, потішаючись надією, що як уйшли до тепер так і може дальше. Але то може, а може є страшним ризиком. А що тогди буде, як станесь проти Вашої волі? Бо не знаєте своєї години смерти. А тогди який суд Божий чекає Вас? Чи виповнилисте свій найважнійший обовязок, так Божий як і людескости? Чи ти, дорогий батьку полишив свою родину забезпечену, та чи можеш сказати: хотяй вмираю, але спокійно, бо моя жена тай діточки не будуть потребувати благати милосердія та дерти очи ради хліба насушного, але вспімнуть словами письма сьв.: Со сьвятими упокой Христе, душу раба Твоего... А ти, любий молодче. Чи не знаєш, що Бог сказав: „Чти отця твоего і матір твою". Чи віддав ти, прибувши тут, в Америку, свій довг вдячности згляд них? А може ще більше, бо часто буває так, що родичі висилаючи свою дитину за море, запропастили остатний кавальчик поля в жидівські руки, в тій надії, що та дитина так собі як і їм поліпшить долю на будуче. А що стане ся, дорогий молодче, єсли тебе яке нещастє або й смерть спіткає? Чи не читав вже ти нераз, що з такими легкодушними діяло ся вразі їх калітства або смерти? А єсли маєш який защаджений гріш, то вразі досмертного калітства все пропаде ся. А що тогди з тобою буде? На чий ласці позістанеш? А що родичі твої будуть думати, що з їх сина сталось? Тож Дорогі Родимці: Ви, котрі ще не обезпечилисьте самі себе тай свої родини, вступайте в члени, Руського Народного Союза, а се буде найпевнійшою запорукою так для Вас як і для Ваших родин, бо за малі вкладки місячні від 1.00 дол. до 1.50 дол. одержите вразі хороби з товариства найменше 5 дол. тижнево а тим самим не будете жили на ласці инших людий а з Руського Народного Союза в разі калітства від 100.00 до 1000.00 долярів; а в разі, недай Боже, смерти, Ваші діточки. жени або родичі отримають 500.00 або 1000.00 долярів, і будуть мали Вас за що похоронити, як закон нам велить та споминати будуть за Вас; щоб з Вами, не дай Боже, так не було, що треба шукати милосерних сердець єсли такі знайдуть ся або щоб:

Хто жив а не зіставив памяти по собі,
Єго память разом з тілом позістане в
[гробі.
Тож горніть ся, любі братя, бо зло
[Вас чекає.
Хто про свою родиноньку тутки за-
[буває.
Бо не знаний конець житя жде Вас
[за плечима
Як сам бачиш всі нещастя своїми
[очима.
Не чекай на лучшу долю ні на гро-
[ший більше
Лишень зараз до Союза горнись охот-
[нійше
Тілько Союз в горю, смутку тебе по-
[ратує.
Хоть се тебе в каждий місяць лиш
[дрібку коштує.
Тож єще раз кажу: брате, горнись до
[Союза
Єсли хочешь спокій мати, щоб совість
[не гризла.
Бо не знаєш кінця, житя, ні, яка
[буде.
Бачиш: старці, мужі, діти, умирають
[люде.
Памятайте дорогії що Союз єдина,
Охорона, оборона тай матер єдина.
Сльози отре і пригорне нещасного
[брата,
Кристе лучше сердечнійше від рід-
[ного тат

Пишучи сї слова як раз отримую два листи від поодиноких осіб, котрі хотять стати членами Р. Н. С., а то з такої місцевости, де знаходить ся аж два відділи нашого Р. Н. Союза. Можливе, що ся місцевість розкинена, або за велика і тому то Родимці не знали може про істнуючі вже відділи. Для того Вас, п. п. місцеві орґанізатори, прошу, єсли тілько довідаєтесь, що в Вашій стороні знаходять ся наші Родимці, котрі ще не обезпечили себе тай своїх родин, удавайтесь до таких, втягайте їх до нашого славного Союза, а тим самим забезпечуйте так їх як й їх родини. Працюйте дальше щиро так для добра своїх Родимців, як й для розвою Руского Народного Союза — за що Вам най буде честь і слава.

Ілія Моранець
гол. орг. Р. Н. С.

В справі Календаря Р. Н. Союза на 1913-ий рік

Ухвалою Головного Виділу Р. Н. Союза поручено підписаному зладжене і зредаґоване календаря Р. Н. Союза на 1913-ий рік. Щоб вивязати ся з наложеного обовязку як найкрасше, та щоби Календар нашої орґанізації під кождим зглядом міг відповісти усім вимогам, бож єе від ряду літ одинока руська книжка, яка опускає друкарську прасу в Америці, отсим запрошує ся до співучасти як найширший загал.

Передовсім у кого є хист і талан писарський зволять надсилати малі повістки і оповіданя. Першенство будуть мали оповіданя і образці з житя американських Руспнів, а опісля історичні. Поодиноке оповіданє зі згляду на невеликий обєм книжки не може перевисшати 6 сторін друку великої 4-ки.

Праці наукові, популярно-научні розвідки і т. п. В тім напрямі пожадано-б було, щоб Вп. автори наредше порозуміли ся з редактором календаря, аби не вийшло таке, що прислаиоб дві праці, на ту саму або дуже схожу тему. Научні розвідки рівнож повинні держати ся в висше зачеркнених рамках.

Попри безсмертну славу (лаврові деревця вже засаджені) кождий автор, якого орґінальна праця найде приміщенє в календари Р. Н. Союза на 1913-ий рік, є управнений до гонорара по $2\frac{1}{2}$ цента за стрічку друку (в одній шпальті)

Охочі перекладати дещо чи то з белетристики чи то научно-популярні розвідки, зволять ласкаво рівнож порозуміти ся з підписаним, щоб уникнути евентуальних заводів. Гонорар: 1 цнт. від стрічки друку (в одній шпальті).

Вп. п. автори зволять евентуальні свої праці присилати в той спосіб, щоб вони найшли ся в руках редактора календаря найдальше по день 1-го серпня 1912-го року. Усї праці, які надійшлиб пізнійше, безусловно не будуть могли бути узгляднені.

Фотографії Братств і Товариств. Отсі відділи Р. Н. Союза а також кружки сьцівацькі, театральні і т. н., які хотілиб, щоб їх фотографії були поміщені в календари на 1913-ий рік, зволять їх прислати до рук редактора найдальше по день 1-го серпня с. р. Рівночасно з фотоґрафією просить ся прислати чек або моней ордер виписаний на імя „Свободи" на суму 5.00 дол. Сї гроші ужиє ся на покритє коштів виладження з фотоґрафії пригожої до друку кліпі. Місце в календари безплатно. Пожадано булоб, щоб отсї товариства, що схочуть помістити в календари свої фотоґрафії, рівночасно з ними присилали і коротеньку історію свого товариства. Отся історія мусить бути писана як найбільше звязло і не буде гонорована.

Оголошеня. Календар Р. Н. Союза, який розходить ся в кількадесять тисяч примірників, є найлішпим середником до оголошувань поміж американськими Русинами. Хто має якийсь бизнес, а залежить йому на тім, щоб про него знало як найбільше людий повинен дати своє оголошенє до календаря Р. Н. Союза. Ціни суть вельми приступні, зважвивши, що наклад буде виносити 25.000 примірників. Ціла сторона, величини $9\frac{1}{4}$ цаля через 6 цалів коштує 25.00 дол. Місце на окладинках та спеціальні сторони дороєше, після умови. Пів сторони величини $4\frac{1}{2}$ через 6 цалів коштує 15 дол.; чверть сторони, величини $4\frac{1}{2}$ через 3 цалї 10 дол. Найменче оголошенє може обіймати 3 через 2 цалї і коштує 5.00 дол. Хто хотівби в своїм оглошеню помістити також і фотоґрафію чи то свою чи то свого бизнесу, мусить прислати з ньої готовий до друку кліш; єсли ні, то поносить копит виготовлення такого кліша з фотоґрафії, то значить, що його оголошенє буде о стілько дорожше коштувати, кілько винесе копит виготовленя з фотоґрафії друкарського кліша.

Текст оголошень мусить находити ся в руках редактора календаря найдальше по день 1-го вересня. Гроші за оголошеня належить посилати рівночасно. Оголошеня на кредит безусловно не будуть друкувати ся.

Хтоб хотів заняти ся збиранєм оголошень до календаря, зволить листовно віднести ся до впорядчика по близші інформації. За труд даємо значний процент.

З гори зазначує ся, що всякі оголошеня від фірм „лікарських" що то лічать листовно на сотки миль, дальше оголошеня покутних „банкирів" без урядової запоруки, та всі такі оголошеня, з яких на перший погляд пізнати, що во-ни суть обчислені на ошуканьство легковірних, не можуть бути поміщені в календари Р. Н. Союза.

Ант. Цурновський,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

„Мужики аристократи" в Пасайку, Н. Дж.

Штука просьвітно-театральна на заморськїй Руси почала цвисти на добре і приносить уже пожадані овочі завдяки праці провідників сьвітських а подекуди і духовних. Нема тижня щоби ми не вичитали в часописи, що тут або там відограєсь якесь театральне представленє. В початках грано маленькі та леґенькі штучки, але як видимо. тепер, то-ґрають уже трудні як на аматорські сцени, драми і оперети. Однак штука театральна розвила ся найкрасше у галицьких Русинів, слабше у наших братів Русинів угорських. Неодин міг-би собі гадати, що може вони й непотрафлять як слід відограти театральної штуки руської, бож будучи в старім краю не мали нагоди а може й цілком не бачили руської штуки.

Але не так воно є якби комусь могло здавати ся. Наші братя, угорські Русини в Пасайку, показали, що і вони потрафлять і уміють як. слід вивчитись штуки і вивязатись з неї як не звикленькі аматори але як справжні артисти. Відограно досить трудну штуку „Мужики аристократи" в середу, дня 29-го мая с. р.

Довідавши ся про се, ми, джерасітські Русини постановилисьмо також поїхати відвідати наших братів а радше відзаїмнетись їм, бо коли в Джерзи Сіти виставлювано „Наталку Полтавку", то вони дуже радо прибули до нас з своїм дякоучителем п. А. Ґелою та своїм парохом, о. Яніцким на чолї.

Точно о годині чверть до девятої піднеслась занавіса а на сцені стояв хор складаючий ся з около 100 осіб. На чолї хору стояв учleнний і поважаний всїми п. А. Ґела, який на самім вступі забрав слово і промовив до зібраних сердечними словами та привитав присутних на галї позапасайських гостей як і знатнійших з Пасайку.

По скінченю промови відсьпівав хор прегарно три пісні: „Щасть нам Боже", „My country" і „Ой вербо, вербо". Відтак слїдувало представленє, в якім брало участь 10 осіб а іменно:

П. Іван Міклуш (Панько Коґут) відограв свою ролю дуже добре. Знаменито, як справжня артистка відограла свою ролю п-на Анна Попик, яка грала Катерину, жену Панька Коґута. Грала вона з повним зрозумінєм взятої на себе задачі, так, що коли би вона хотіла над собою попрацювати, могла би виробитись на добру артистку. Не менше дуже добре відограла свою ролю п-на Марія Седлак, яка виступала в ролі Марусі, вихованиці Коґутів, і в ній мож було пізнати великий талан до сцени. Роля Андріхи, яку грала п-на Борка Качур випала не менше дуже добре від попередних. Ролї Стефанка і Мартина, дітий Коґутів, які грали п. Антін Ванчьо і Іван Федут, Осипа, Газди-шляхтича, яку грав п. Осип Ореховський, фельдфебля яку грав п. Михайло Гриньо, Мошка арендара, яку грав п. Петро Маційовський та Сру-

ля-жидка, яку грав Василь Ґела випали дуже добре. Суфлером був п. Стефан Гладкий. Знаменито випали також сьпіви, які приходили в сїм представленю. Сьпівали дуже красно так женщини як і мущини.

По сїм виступив на сцену місцевий парох о. Яніцкий та зложив перед менше більше тисячкою вібраних слухачів, сердечну подяку свому трудолюбивому дякоучителеви п. Андрієви Ґелї за його щиру і невсипучу працю як також зложив щиру подяку присутним джерзисітським гостям і знатнїйшим пасайським; а були там: Др. І. Бечка, лікар, J. Shneider з женою, фабрикант, Ст. Товт з женою, аптикар, Іван Рижак з женою, банкир, Іван Лабаш, погребник і другі. Дякував також о. Кубекови, з Mahanoy City, Pa. Вкінци подякував всім присутним на галї гостям і заохочував до дальшої щирої працї на славу нашої американської Руси. Завзивав до братньої любови всїх Русинів до зголи і взаїмности, бо тілько тодї будемо могли поконати нашого найгіршого ворога крівавого царя-деспота, на що зібрані гукнули грімкими оплесками.

По промові о. Яніцкого відсьпівав хор дві пісні: „Зазвенїмо" і „Good night".

Потім виступив на сцену п. Іван Суpґент, куратор церковний і в імени уряду церковного і Брацтва зложив також всїм по черзї гостям місцевим і позамісцевим щиру подяку за їх присутність на представленю.

Пізнїйше запросив о. Яніцкий джерзисітських гостей і висше згаданих пасайських гостий до осібного покою, де підчас скромної перекуски складали п. А. Ґелї щирі ґратуляції за так високо-просьвітну а будь-що будь не легку працю. Потім посипались принагідні промови. Говорили: о. Яніцький, о. Кубек, Ст. Товт, Ів. Рижак і Ів. Лабаш (всї по руськи), а др. І. Бечка (по анґлійськи).

І справдї п. А. Ґелї належить ся велике признанє, що за так коротенький час зумів собі з'єднати так щирих прихильників, які відносять ся до него з повагою і пошаною. Врештою і не диво, бо чоловік сей де би не був, то всюди по собі лишить прихильників і старших і молодших малих бубликів, що учать ся під його рукою.

Треба було видїти з яким жалем прощала його джерзисітська громада та й до нинї єще кождий громадянин має глубоко в серци записано, що стратив доброго та вірного трудовика, а найбільше відчуває се молодїж що стратила доброго учителя.

Також велике признанє належить ся о. Яніцкому, який також дуже богато доброго зробив для своїх парохіян, так, що таких примірних і народолюбивих сьвящеників хиба не дуже є богато на американській Руси, за що належить ся йому честь і слава!

А. Ш.

ЮВИЛЕЙНИЙ ФОНД ІМ. М. ШАШКЕВИЧА

(Фонд „Рідна Школа" в Галичині.)

Дионізій Мерена, Іван Спяк і Яків Вандзіляк, всї три з Йонкерс, зібрали між патріотами з Йонкерс на фонд ім. Маркіяна Шашкевича („Рідна Школа") від слїдуючих: Д. Мерена 1 д., Я. Вандзіляк 25 ц., І. Спяк 50 ц., Ф. Астриян 25 ц., А. Дошна 25 ц., А. Серафин 25 ц., І. Андрес 25 ц., І. Штоґрін 1 д., М. Бамбук 25 ц., О. Варіха 50 ц., Ст. Юркевський 10 ц., В. Ґузі 25 ц., А. Корін 10 ц., А. Корін 25 ц., Г. Фецко 25 ц., Т. Фецко 10 ц., А. Корін 10 ц., М. Серняк 25 ц., А. Дзямба 10 ц., Т. Бобен 25 ц., І. Фецко 15 ц., А. Яцевич 25 ц., А. Скробала 25 ц., М. Феш 25 ц., А. Велґос 25 ц., Е. Ковальчик 25 ц., І. Квап 25 ц., И. Михальчик 10 ц., А. Броц 10 ц., Н. Турчин 25 ц., П. Сельздо 10 ц., Ю. Федорко 25 ц., М. Майнич 25 ц., П. Шмайда 25 ц., К. Яцевич 10 ц., І. Васічко 25 ц., М. Креніцька 25 ц., Н. Велґос 25 ц., П. Матійчак 25 ц., Н. Олєснєвич 25 ц., І. Вуйтович 25 ц., К. Вариха 25 ц., М. Спяк 25 ц., Т. Дошна 10 ц., Е. Маціевська 25 ц., А. Дошна 10 ц., М. Федорчак 25 ц., А. Дубянська 25 ц., А. Дубянський 25 ц., А. Демай 25 ц., А. Гончарик 25 ц., А. Дошна 25 ц., А. Пирч 10 ц., С. Ізбянський 25 ц., О. Черешньовський 10 ц., Ст. Дячик 10 ц., И. Данько 10 ц., И. Сіканець 10 ц., І. Матіяшовський 25 ц., В. Черешньовський 25 ц., І. Солонина 25 ц., Е. Матіяшовська 25 ц., Ева Матіяшовська 10 ц., К. Урбан 10 ц., І. Вісїчко 10 ц., Г. Квочко 10 ц., В. Васїчко 10 ц., М. Криса 10 ц., М. Васїчко 15 ц., В. Белей 25 ц., Н. Дроздович 10 ц., А. Міджіо 10 ц., І. Пузин 10 ц., З. Мітарко 10 ц., А. Куриш 10 ц., З. Збіглей 10 ц., М. Капута 10 ц., Т. Кренца 15 ц., В. Кренца 25 ц., К. Ковальчик 25 ц., М. Ковальчик 25 ц., Е. Ковальчик 25 ц., Е. Серафин 25 ц., М. Серединський 20 ц., Т. Мадараш 10 ц., І. Сівік 10 ц., Павел Лозїнський 25 ц., Ст. Нягай 25 ц. і Ст. Оленич 25 ц. — Разом 19 дол. 25 ц.

Всякі дальші жертви просить ся висилати на адресу касієра фонду: S. Jadlowsky, Box 76. Jersey City, N. J.

о. Йос. Чаплинський, пр.,
Сем. Ядловський, кас.,
Вол. Каськів, секр.

Надіслане.

В числї 21 „Душпастиря", в статї п. з. „Борба сьвящеників зі своїм Епископом" було написано між иншим що: „десять галицьких сьвящеників погнївало ся на Епископа. Один за те, що не дістав парохії в Пітсбурґу (а єго жінка, донька „Pana Radcy od polskiego sądu" ґвавт хоче бути в великім містї)".

Тою жінкою є ніхто инший тільки підписана, бо тут в Америцї з поміж 10 галицьких сьвящеників, що підписали просьбу до Риму а надане иншого епископа, не має жаден жени, котра булаб донькою „Pana Radcy". Позаяк мої Отець були давнїйше надрадником судовим у Львові а тепер є гофратом при найвисшім австрійськім трибуналї у Відни (о чім могли бисьте ся були чесний дописувателю докладнїйше поінформувати від всеч. о. Бариша, вікарого Епископа, що добре се знає) то ніяк не можу порозуміти, чому автор статї кпить собі з чоловіка, котрий Богу духа винен, до справ американьских не мішаєсь і є між Русинами через свою працю на найвисшім урядовім становиску. Колиб я уміла писати стилем небішки „Заокеаньскої Руси" або й „Душпастиря", то прозвалаб дописувателя іменем, на яке собі заслужив; однак я стаю висше від нікчемних і підлих лайок і пашквілїв а скажу тільки то, що не сьмієте ображати мого Отця, бо мої Отець є ліпшим патріотом, як Ви всї до купи!

Як мій муж удержував віча по Америцї, на котрих збирав датки на ту бідну нашу закріпощену школу в Галичинї, хтож як не Ви, „найліпші" „найприкладнїйші" і „найвірнїйші" сьвященики старали ся єму перешкаджати всякими способами чесними і нечесними, культурними і некультурними? Так було Клївелянд, Юнґставн. Ембріч і т. д. Тимчасом в списї жертводавців на народні цїли знайдено всюда імя мого Отця і в тім показуєсь хто є більшим патріотом чи руський душпастир чи „polski radca".

Що я хотїла міста, бом вихована в містї, сего не відпираю ся і тому 3 роки Владика обіцяли мому мужеви велике місто Cleveland, де в той час не було ще зорґанізованої галицької церкви; але видно не могли обіцянки дотримати. А таке писанє що я „на ґвавт хотїла бути в Пітсбурґу" є оперте на фальшивих інформаціях, понеже мій муж навіть не просив о се Епископа, знаючи, що жонатий не може дістати посади в великім містї.

Latrobe, Pa. 31 мая 1912.

Ірена Данилович.

Кирило Безхлїбяк.

За виборче право.*)

Було то в лютім. Снїги потаяли; лишень денеде малими латочками лежав снїг по полї в грубшій верстві. Земля чорнїла ся а на нїй всюда із зимового розтопленого снїгу збирала ся вода і шумно журчала малими потічками до великої ріки — Днїстра.

З розбудженою з твердого зимового сну землею, починалось рухати житє у-сеї природи. В слїди за нїмою природою будилось на сьвітї друге з черги житє, а то: „весняне пробудженє австрійських народів". В свою пору цїле австрійське горожанство кинулось з великим шумом у вир борби, щоб численними вічами здобувати собі тайне, безпосереднє і загальне виборче право голосованя.

Роком народної боротьби в Галичинї між двома від давна ворожими сусїдами, був 1906. Давне дикуньство з перед-історичних віків як одних так і других нинї вже минуло ся. Та не минула ся і не забула ся одних до других ненависть, яку винесли вони до себе зі своєї історії.

Цїлий товмацький повіт від послїдного десятка лїт вже був на стільки сьвідомий і пробуджений, що уважав ся полїтично як опозиційний. Власне що не в кождім селї, мало не що дня відбували ся в справі виборчої реформи всякі віча і збори. В кождім селї були найменше хоч два-три сьвідомі мужики, що вели культурно-полїтичний провід. Читальнї, Сїчи, часописи, збори і т. и. се були малі цеголки до будови великої культурно-полїтичної сьвятинї, яка будувалась в Галичинї між Русинами.

В той час вороги не спали. З міста Ляхи в нїяке село між простих мужиків свойого носа не впихали. Але в містї, де чули більшу силу, Русинам вони не мало пакостили і як могли, так шкодили їм всякими способами в їх народній роботї.

Коли ті передвиборчі віча по селах вже попереходили, то в кінци прийшла черга і на мале місточко, Нижнїв.

Був понедїлок, перший день великого посту. В той день мало відбути ся віче в справі виборчої реформи, яке устроювали самі мужики. Містечкова дрібна польська ляшня прибравши до помочи в повітового міста деяких судовцїв, стала придумувати враз з Жидами якесь чорне дїло. До того був се ще й торговий день. Віче мало відбути ся в полудне, за містом на північній сторонї в селї під горою, близько церкви і желїзничого двірця.

Та вулиця минувшого року в осени цїлком вигоріла. Деякі заможнїйші відновлювали свої оселї а у біднїйших стояла ще руїна. На обійстю богатого мужика, де мало відбути ся віче, вже роіло ся від людей. Одна велика шопа, лишень щойно поладжена, ще без покрівлї, від натиску аж движіла. На серединї стояв готовий стіл для президії.

Почали приладжуватись до віча. Прийшов місцевий сьвященик, о. К., з двірця привезли одного молодого інтелїґентного референта, що прибув желїзницею з поблизького більшого міста. В час прибули і инші, а в кінци появив ся в окруженю кількох уоружених жандармів і ц. к. правительственний комісар.

Почало ся віче.

Місцевого пароха вибрано предсїдателем віча. Він короткою передмовою отворив збори. Перший референт забрав голос і широко розводив ся про полїтичну ситуацію та про виборчу реформу а час від часу, численна юрба народа, зібрана на вічу перерывала і заглушувала його палку промову гучними окликами „славно" і шумними оплесками. Бачилось, що кождому його слова аж до серця добирали ся. Коли скінчив окрикам і оплескам не було кінця. Як загальний шум втихомирив ся, а до слова записав ся один судовий польський шляхтич, на те тільки, щоб нарід розятрити і збурити вічевий порядок і спокій народа, о. К., як предсїдателем віча, відізвав ся до народа кількома словами:

— Мої панови, чи ви на се годите ся, щоб забрав тут голос Поляк, пан Валевський?

— Нї, не потребуємо його! Проч з ним! — загреміло наче гуркіт грому з соток грудий.

Шляхтич однак не вступав ся. Нахабно домагав ся від президії голосу, бо полягав на поміч ц. к. комісаря і на жандармські баґнети.

Нарід ще раз дав йому відповідь, що не хоче слухати бесїди таких панів, як Валевський. Залунали оклики:

— Проч з ним, геть, на гиляку!

Комісар злостив ся і сказав, що розвязує віче. Нарід непокоїв ся. Підоймив ся такий шум, як морська хвиля. В той час надійшли січовики з червоним прапором з поблизького і сусїдного села Ляцкого, сьпіваючи січову пісню: „Гей там на горі Січ іде!" — Комісар як заздрів червоний прапор попав в скажену лють. Встав і шалено на цїле горло заверещав.

— В імени права, те вальне зґромадзенє розвєнзує!

Серед народу нараз так зашуміло, як морський гураґан; жандармські баґнети серед народу їжили ся і штовхали упертих вічевиків кольбами. Молокосос комісар, окружений жандармськими баґнетами, швидко побіг відбирати від січовиків їх червоний прапор. Та бідачиско перечислив ся. Рвав дручок прапора, але кількадесять дужих рук січовиків не дало йому свойого прапора. І нараз почув ся лоскіт. Січовий прапор ломив ся на плечах пана комісаря. Та ті руки нараз відскочили, як побачили, що до їх грудей сунули ся наїжені на карабінах жандармські баґнети. Нарід розкакував ся на всї боки. Але розбурханий насильним і без причини розвязанєм віча грозив голосно своїм „приятелям" і упікунам. Жандарми побачили, що пан комісар і шляхтичі находять ся окружені кількатисячною товпою народа скричали:

— Пановє, уцєкайцє!

Польські шляхтичі і комісар швидко втікали вулицею а розігнаний вічовий нарід ще гірше тепер тим розюшив ся. Гурмами, в безладнім замішаню одні на перед других бігли і перебігали і кричали:

— Мой, тримай! Давай його сюда!

Прибігли до невеличкого потока і швидко перебрили через воду, та сховали ся до панської кошикарської фабрики. Всї сусїдні огороди залили филї розлюченого народа; сцена представляла образ справдїшної революції.

На будинок фабрики посипало ся камінє. Жандарми стояли доокола нього і грозили що будуть стріляти, як лишень не настане спокій.

Нарід по троха утихомиряв ся і розходив ся.

Панські втікачі так були перестрашені, що довгий час не могли прийти до себе. Бо відколи жиють, то ще в такім страху не були.

Шляхтич Валевський був офіциром, а потім став секретарем при ц. к. старостві. А звісний був з того на цїлий повіт, що в канцелярії під його рукою ріжні акти, як рекурси в справі яких виборів і инше якось дуже фальшували ся. В ріжних справах з людьми поводив ся нельояльно, бештав, грубянив, наганяв ся своїми кулаками до очий, а вкінци показував їм двері. І не дивниця, що народ до свойого зненавидженого противника, який явно до мужиків цїлком ворожо відносив ся, не міг мати довірє. Простий сїльський мужицький розум, вже з гори давно осудив таких фарбованих лисів. Неначе інстинктом заздалегідь пізнав, хто йому ворог а хто приятель. Його потом вихована інтелїґенція боїть ся за народну роботу братп, сторонить і відрікаєть ся як чорт сьвяченої води, а чужі мужиком гордять і приподно його топчуть і працюють на його загладу. Виходить таке, що мужикам треба самим і без нїкого щось для себе починати і сотворити якесь велике народне дїло. Чи може ми помиляємо ся? Ану, панове, самі до нас загляньте і роздивіть ся і певно що хтось з вас бодай сотний з більше людським чутєм вповнї і справедливо таки признасть нам рацію.

По містї пішов рух, гамори, сьміхи і крики. На кількатисячне вічеве і ярмарочне зібранє аж страшно було подивити ся. Цїле місто залляте народом аж чорнїло ся. Склепи жидівські були позамикані. Жиди вайкали а нарід гурмами по дорогах голосно гаморив і кричав лишень про розігнане віче. Одних опанували такі страхи, що несьвідомо, через довгі хвилї в мовчанці і отушіню дивили ся і аж по часї вистогнували півголосом:

— Боже, Боже! Що то тепер з того буде!

Сї бездомні думали, що вже таке тепер настане, що геть всї будуть колоти і різати ся до крови. Другі, відважнїйші сьміливійші голосно всюда говорили:

— Справедливість має бути а коли її нема то не треба й нїкого на сьвітї.

За той час польські підпанки сотворили на о. К. нову брехню і пустили по містї, що будьто він ходив підчас вічевого заворушеня по містї і голосно до людей викрикував:

— Гей люде, ану беріть тепер до рук сокири і коси та дайте Полякам заплату, а так бийте, щоб аж дрантє з них розлїтало ся!

Хоч нїхто з людий сього не чув і не видів, щоб о. К. ходив по містї і так по дикому і неполюдському говорив, то Поляки ширили свою брехню між людьми пожаром.

В дворі, в громадській канцелярії і в постерунку аж кишіло про віче; одні згірдно усьміхали ся, що мужицьке віче на нїщо розбилось, а другі в своїй заїлій ненависти до всего руського мужицьтва аж скакали, що мужики дали вивести ся з рівноваги через їх шляхотську авантуру. Вони кричали що аж пінились:

— Хлоп гайдамака, не варт теґо права, он варт єднеґо дронґа люб кія.

Вечоріло. Нарід розходив ся до своїх домів. На почтї на бюрку вже лежала виладжена депеша, а за хвилю бренїв електричний дріт, щоб як найшвидше в ночи прибуло хоч з пів дивізії узброєного війська.

— Еге, почекайте ви собі хлопи, плазом вам не пустить ся!

Пізно вечером чвалом гнала бричка до двірця; на нїй сидїли комісар з Валевським, окружені з боків жандармами. Так вони з міста в ночи втїкали

II.

Була осьма година вечером. До двірця зближав ся особовий поїзд з гуркотом і свистом і мигаючим численним сьвітлом, а в кінцї станув. Льокомотива завзято шипіла і випаровувала з себе переможену силу а набирала нової. З осьвічених ваґонів висипав ся численний рій узброєних піших вояків, з торнїстрами і карабінами; довгим гусаком вони жваво ішли до міста.

Ляйтнанти скажено кляли вояків і мужиків, що через них, серед зими і в ночи мусять валяти ся по шопах і хлївах. Вони були так люті, що готовили ся таки сейчас вистріляти усїх мужиків. А прості жовнїри? Га, вони на то вояки і на то примусом присягали, „що вогонь не вогонь, вода не вода, лїс не лїс то всьо одно". Вони покірно і уважно слухають „бефелю" своїх „старших" і мусять там іти, де їм з гори приказують; а навіть якби сказали: „підойміте своє оружіє до своєї рідні і їх на смерть поубивайте", то вони з найбільшою охотою і диким посьвяченєм, в імени свойого краю і держави сповнили би се точно і вірно.

До вісїм компаній новоприбувшого війська розміщено ще в ночи силою по містї, по Жидах а в селї по мужиках. В ночи давив острий мороз, а бідні вояки на голій соломі цїлу ніч з зимна сікли зубами і плакали як дїти та тяжко проклинали свою вояцьку долю, що в зимі, на дворі, в ночи враз з собаками поневіряють ся. А військова старшина, як фельдфеблї і ляйтнанти вигідно вигрівають ся і протягають ся по хатах і в теплих подушках та на баби і дївчата моргають.

Жиди на військову залогу дуже зглядали ся і її дуже бояли ся; але рівночасно числили, що не будуть підчас її побуту їх кишенї порожнї. Вони будуть торгувати і продавати дуже дорого. І так в часї воєнної залоги одні хитрі Жиди собі троха грошей зароблять, а більше нїхто.

Тої ночи в містї не спав нїхто. По хатах гуторило ся лишень про одно розігнане віче. Одні розводили річ до дуже сумного стану а другі лишень думали і плакали. Вони знали се з гори, що бідаки будуть всюда обвинені а поза їх плечі будуть ходити богачі і тихо з них посьміхати ся і дальше гороїжити ся.

Бідаки говорили:

— Чи нам вже на віки пропадати?

Богачі иншої піяли:

— Нас се нїчого не обходить!

Неодному воякови нагадувалась його рідня, батько і матїр, та сумні їх пращаня; пригадували ся їх лиця, дрібними сльозами облиті, як він ішов з дому до війська.

— Ідеш синку живий до гробу!

А він днесь зимової ночи, в шопі, своє передумував:

— А тепер я мертвий і студений; без жадного людського чутя і серця, вертаю до вас иншим, бо змушений ваші рідні груди отсим острим баґнетом пробити і замочити в теплій рідній крови.

— Бодай я був на сьвіт не родив ся, ніж я мав таке терпіти та може ще й мачати свої чорні пальцї в невинній людській крови. Гей люде, дивіть ся на мене!

(Конець буде).

*) Отсе поміщуємо мале оповіданє руського мужика-робітника, якого незавидна доля вигнала з рідного краю глядїти кусника хлїба на чужинї. Автор понисшої новелї, Кирило Безхлїбяк є родом з села Братишева, повіт Товмач в Галичинї. Перше його оповіданє, п. з. „На заробітках" печатало ся в „Лїтературно Науковім Вістнику" за місяць червень 1904-го р. а опісля передруком в 52-ім ч. „Свободи" з 1911-го року. Днесь подаємо його нове оповіданє, яке зі взгляду цензурних ограничень не може друкувати ся в старій нашій вітчинї.

ПОШУКУВАНЄ.

Пошукую своєї жени Анастазії Залїсної, з дому Мадїй, походить з Бурштина, повіт Рогатин, Галичина. Має лїт 27, росту середного, мізерна, з лиця червона, говорить по руськи і по польськи. Має хлопця лїт 4½, говорить лише по польськи. Виїхала 20. мая с. р. з бортником „Москальом"; він високий, похилий, в ходї хитаючий ся, без вусів. З лиця червоний, говорить лише по російськи. Виїхали в сторону Ню Йорку. Хтоби з Родимцїв про таку фарбовану фамілїю знав, прошу ласкаво повідомити мене. Нагорода 5.00 дол. — Адреса: Войтїх Залїсний, Box 50, Fulton, N. Y.

Сьмішне.

— То був справдї концерт на добродійні цїли...
— Чому?
— Бо так менї любо стало, що зачав спати...

— Маю доходу чотириста корон місячно. Чи вистане тобі се на жите, моя дорога?
— Певно, мій милий, але з чого ти будеш жити?

В школї.

— Ти, Олекса Балух, сиди-но тихо! Казав я вже тобі зі сто разів, а отсе говорю третий раз і послїдний...

— Чого земля є роду женського?
— Длятого, що є гарна...
— Ти тумане восїмнацятий! Тому, що нїхто не знає, кілько має лїт.

На корабли, що пливе з Триєсту до Америки, стоїть двох жидиків тернопільських. В часї подорожі зриваєть ся страшна буря і корабель зачинає топити ся. Лейба кричить:
— Ай, ґевалт, ратуйте!
— Чого кричиш, Лейбо? — відказує Іцко.
— Таж корабель топить ся...
— То що з того?
— Таж диви ся, Іцку, вже йде на дно. Зараз втопить ся!
— То не маєш за чим плакати; або то твій корабель!

Судія до селянина.

Судія: — Ви назвали свого сусїда волом. Повинно ся чейже уважати на добір слів...
Селянин: — У нас на селї так мало худоби, що великого вибору зовсїм нема...

Мати до малого синна:

— Поцїлуй, Славцю, няню і йди спати.
— Я не буду цїлувати...
— Чому?
— Бо бою ся...
— Та чого?
— От вчера тато хотїли поцїлувати няньку, тай дістали в лице!

— Кілько разів ти упив ся в своїм житю?
— Лиш раз, але ще до того часу не витверезив ся!

— То тобі купив чоловік таку гарну сукню?
— Але кілько вона мене коштувала! Два рази мала я спазми, три рази зімлїла, опісля захворіла і сказала чоловікови, що вмру як не купить... І він зараз купив!

— Я чув, що женищ ся!
— Так, на другий тиждень!
— То гаразд!
— Чи справдї?
— Так, перші десять лїт не приємні, але опісля чоловік привикає.

— Не знаєте, сусїдо, чи легше Тимчисї?
— Вже здорова! Вчера билисьмо ся обі за того „варґатого Пилипця"...

Книжки

котрі можна дістати в друкарнї „Свободи":

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з життя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанїзації і т. п. в Зл. Держ,	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух австр.-угор. Русинів	15
Оповіданє про Алї Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповіданя про заздрих богів	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Русько-англійський тлумач	60
Релїґійні віруваня	20
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Унія в Америцї	20
Які то є люди на земли, з 20 образ.	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

Друки.

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помяник за померших	10
Папір листовий з вінетами, оден	2

Молитвенники і книжки богослужебні та релїгійні.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хлїб душі	60
Хлїб душі, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг душі	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковний, мал. лат. бук.	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Душі	80
Зборничок	55
Збірник найкрасших пісень церк.	10
Ангельський хор, збірник народно-церков. пісень під ноти ч. І.	25
Ангельський хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хлїб Душі	1.80
Хлїб Душі, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Душі	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими букв.	1.80

Замовлення належить висилати на адресу:

SVOBODA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ПОЗІР! ПОЗІР!

усі ті, що змінюють свої адреси.

Експедиція нашої часописи просить усіх тих Вп. Родимців, читачів нашої часописи, які змінюють місце свого побуту чи помешканя, повідомлювати про се адміністрацію „Свободи" після поданого понизше взірця:

Член відділу Р. Н. Союза ч. ....

Імя і назвиско моє звучить ....

....

Моя стара адреса звучить ....

....

Прошу посилати „Свободу" на нову адресу, яка звучить ....

....

Просимо затямити собі сей взірець і після того взірця зміняти, в разі потреби, свою адресу.

SVOBODA

83 Grand Str., Jersey City, N. J.

Нові книжки і видання.

Візита „Червоної Дружини“. Образ з революційних розрухів на Полтавщині в літї 1906 року. Написав Павло Крат. Видавництво „Червоний Прапор“. Накладом М. Губицького. Вінніпеґ. Кан. 1912. Сторін 19. Ціна 10 центів. Головний склад видавництва: 425 Alfred Ave., Winnipeg, Man.

Як утік Січинський з Діброви. Правдиве оповіданє двох дозорців, котрі його освободили з вязниці. Видавництво „Червоний Прапор“. Накладом М. Губицького. Вінніпеґ, Кан. 1912. Сторін 20. Ціна 10 центів. Головний склад видавництва: 425 Alfred Ave., Winnipeg, Man.

Рідний Край. Часопись літературна і громадська, з малюнками. Виходить у Київі двічі на місяць. Річна передплата для Америки 2 доляри. Адреса Адміністрації: Київ, Благовіщенська ул. ч. 101. — **Зміст** ч. 5 (за март 1912): Наше становище. Замітка від редакції. Королівна — вірш Лесі Українки. Сусідки — оповіданя (кінець) Людмили Маркович. Шкода життя міні, марно прожитого — вірш Л. Волошки. Евген Гребінка і його час — Ол. Пчілки. Виграна справа — переклад з французького Кочубеївни. Українське слово й мистецтво. Оповістки. **Малюнки:** Портрет Лесі Українки. Портрет Евгена Гребінки. „На дозвіллі“ — малюнок Ю. Михайлова.

Прапор. Орґан українського народнього учительства в Галичині. Виходить в Коломиї 5. 15. і 25. кождого місяця. Видає „Видавнича Спілка учительська“ в Коломиї. Редакція і Адміністрація в Коломиї, фах почтовий № 3. Річна передплата в Америці 2 доляри. — **Зміст** ч. 14 (з дня 15. мая 1912): Ощадности на нашій шкурі. Що далї? Управі „Вз. Пом. учит.“ і „Видавничій Спілці“ під розваґу. Юл. М. Блиск: Клерикалізм в народній школї. З наших орґанізацій. Допись з краю. Книжки і видавництва надіслані до редакції. Всячина. Оповістки. Листування редакції. Від адміністрації.

Січові Вісти. Письмо присьвячене січовим справам просьвіті і науці. Виходить що місяця як безплатний додаток до „Громадського Голосу“ у Львові, улиця Коперника ч. 16. Ціна поодинокого числа 10 сотиків — **Зміст** ч. 5 (за май 1912): Січові прикази від Головного Січового Комітету. Початки козаччини. (Дещо з історії Запорожської Січи). Божий приказ — вірш В. Самійленка. Розкази до вправ Січий (по руськи і по німецьки). Вільні вправи (з ілюстраціями). Указ проти голоду — вірш Івана Франка. Січовий порадник. Оповістки.

Учитель. Орґан Руського Товариства Педаґоґічного. Виходить у Львові 20. кождого місяця. Річна передплата для Америки 2 доляри. Адреса Редакції і Адміністрації: Львів, ул. Мохнацького ч. 12. — **Зміст** ч. 9.: Невідрадні прояви. — „Українське Педаґоґічне Товариство“. II. Статут „Українського Педаґоґічного Товариства“. — Онуфрій Власїйчук: Учительська Служба Прагматика. — Я. Чепіга: Російська школа і талановиті діти народа. — Іван Казанівський: Значінє наукових прогульок для молодіжи, — а з окрема для учителів шкіл народних. — Стефан Ковалїв: Методична оцінка шкільного підручника п. з. „Рахунки для шкіл народних, ч. IV“. 1911. — Онуфрій Солтис: Критичний розгляд нашого шкільного „Букваря“. — Василь Породко: Шкільний город. — Лесь Деннецю: Перед VIII. міжнародним конґресом Есперантистів в Кракові. — Українські приватні школи в р. шк. 1910—11. — Огляд преси. — Критика і бібліоґрафія. — Конкурс. — Від Видавничої Спілки Українського Учительства в Коломиї. — Нове видавництво! — Переписка Редакції. — Оголошення.

Всячина.

Найдикше людське племя на сьвіті. Найдикше племя на сьвіті жиє тепер на острові Цейльон, що лежить на Тихім Океані, на північ від англійських Індій. Племя се стоїть на найнизшім степени культури поміж усіми у диким стані живучими людськими племенами. Жиє воно по лїсах і печерах і не зносить ся майже цілком з пануючими на тім острові Синґалєзами. Племя се складає ся з людий малого росту, темної або жовто брунатної краски шкіри, о довгій чащці і пласкатім носї. Мешкають вони в печерах а живлять ся зьвіриною, убитою луками, рибами і медом а також управляють дещо збіжа.

Одиноким їх оружієм є лук, а убранєм перепаска на бедрах. Називають ся вони „Веддами“.

Їх релїгія полягає на почести віддаваній предкам, на честь котрих танцюють вони аж до упадку. Головним предметом їх почести є Канде-Яка, великий ловець, на честь котрого танцюють вони перед кождим походом на лови. Крім танців Ведди сьпівають також пісні на честь „духа“, котрому жертвують чари є кокосовим молоком.

Взагалі головну ролю в обрядах релїгійних Веддів грають танці нераз дуже дивні, а представляючі головно лови.

Найбільші річи на сьвіті. Найбільший університет на сьвіті є в Каїрі, в Египті; в нім вчить ся 11 тисяч студентів з цілого музулманського сьвіта. Найбільший парк на сьвіті то город Тіволї в Копенгаґі (Данія); він має 3202 акрів простору і є поділений на дві части рікою. Найбільша фабрика сірників знаходить ся в Тідальольм в Швеції; в нїй працює більше як 1200 людий, що виробляють 900 тисяч пачок сірників денно; річно зуживає вона шістьсот тисяч кубічних стіп дерева, 250 тисяч фунтів паперу і 40 тисяч фунтів муки до клеєня пачок. Найбільша печера на сьвіті є „мамутова печера“ в Кентецьку. Вона має 7 анґлійських миль довжини. В нїй є озеро, в якім живуть сліпі риби. Найбільшою бібліотекою є національна біблїотека в Парижи, заложена королем Людвиком XVI. Вона має 400 тисяч томів, 600 тисяч брошур, 175 тисяч рукописів, 300 тисяч атлясів і ґеоґрафічних карт, 150 тисяч медалів і монет. Будинок, в якім та бібліотека містить ся, має 54 стіп довготи і 13 стіп ширини. Хінський мур є найдовший на сьвіті; йде він через гори, ріки, долини і має 215 миль довжини, 20 стіп високий, грубий в долині 25 стіп, в горі 15 стіп. Найбільший сир, який коли небудь зроблено, важив 22 тисяч фунтів, мав 25 стіп обєму а 6 стіп грубости.

Птичий вік. Звичайно птиці, особливо дикі, живуть значно довше, ніж ми думаємо. Так дослідами натуралїстів встановлено, що лебеді, приміром, можуть доживати до 300 літ. Учений Кнавст запевняє, що бачив богато соколів, яким було більше ніж по 150 років. Так само довго жиють орли й шуліки. Особливо довго живуть папуги, які оноді в неволї проживають більш як 100 років; запевняють, що ворони часто живуть довше як 100 років. Так само й сороки можуть жити на волї страшенно довго, в клітках же звичайно більше як 30 років не витримують. Звичайний півень може жити більше як 15 років, а іноді досягає навіть до 20. Голуби здебільшого не доживають до 10 років; маленькіж пташки живуть від 8 до 18 років. Соловейки в неволі не витримують більш як 10 років.

Воздушна купіль для здорових і хорих. Здорові можуть уживати воздушної купели без застороґ, особливе в літї, виставляючи своє тіло на ділане воздуха і сьвітла. При легких домашних роботах, значить, коли мязи тіла дещо напружують ся, можна воздушну купіль як найгорячійше поручити. Для людий, що легко перестудили ся, уживанє воздушних купелів через довший час становить знаменитий середник загартованя. При тім зискує скіра на скоршій вимінї матерії, а через те на елястичности і красї. Малим, здоровим дітям воздушна купіль безуслівно потрібна. Треба знати, що при воздушних купелях є менша небезпека на перестудженє як при продувах. Продувів треба дуже вистерігати ся. Як підрядний спосіб уживаня воздушних купелів можна поручати провів вітру через тонку трикотову матерію.

Лікар Детерман лічив своїх паціентів навіть в зимі воздушними купелями, очевидно лише в сухім воздусі, в часї сонячних і тихих днів. Коли не були можливі воздушні купелї на дворі, уладжував він їх в комнатах. Важне при тім те, що не степень хороби, лише будова тїла і стан сил рішають, чи хорий може уживати возушних купелів, чи нї. Нервово недужі, перетомлені і т. д. повинні уживати ділання воздуха; та й для жолудково хорих можна поручати воздух як найліпший лїк.

Мулей Гафід і маґік. Було то в часі, як ще Мулей Гафід був „претендентом Півдня“ та резидував у Маракеш. Один француський маґік ласий на королївську винагороду, приїхав до Мулея Гафіда, щоби пописати ся перед ним своїми маґічними штуками. Показував ріжні штучки. Та найголовнїйша прийшла на конець. Маґік узяв два голуби, чорного і білого. Повідтинав їм голови, приложив чорному голубови голову білого голуба а білому чорного. Оба голуби фуркотячи відлетїли. Мулей Гафід зацікавив ся „штукою“ маґіка, але йому прийшла ось яка гадка до голови. Велїв принести меч, та казав таку саму штуку зробити з двома жінками з гарему; одна була брунетка, друга бльондинка. На щастє маґік не стратив цілком духа. Він сказав: „Зорї прихильні лишень зьвірятам, доперва за 14 днїв небо буде прихильне людям“. Мулей Гафід згодив ся на сей реченець — а мудрий маґік ужив той час, розуміє ся, щоби як найскорше зникнути перед небезпечним Мулеєм Гафідом.

Хліб. Найважнїйшою нашою поживою є хліб. Народ не просить в молитвах о мясо, ласощі, але о хліб, що впрочім є зовсім оправдане. Він має у собі усі найважнійші складники, яких потребує організм до житя, іменно углеводні і білковину. Перевисшають у нім углеводні (крохмаль) як знова у мясї білковина. Всіляки роди зерна мають у собі слїдуючий процент: З найліпшої пшеничної муки: білковини 7.1, крохмалю 56.6. Звичайної пшеничної: білковини 6.2, крохмалю 51.1. Булка: білковини 9.0, Крохмалю 59.5. Житний: білковини 6.1, крохмалю 49.3. Разовий: білковини 7.5, крохмалю 52.4. Як бачимо, найпоживнійшою є булка, бо печуть її звичайно на молоці, а по ній разовий хліб. Причина того у тім, що у разовий муці є богато луски (отрубів). А що зерно має найбільше білковини коло луски, то й разовий хліб є найпоживнійший. Не поручаємо однак його уживати людям тяжше хорим, бо лусочки зерен подражнюють кишки, через що хліб такий не травить ся як слїд, та спричинює ріжні забурення у знаряді травленя. Навпаки, люди, що терплять на запір стільця, повинні уживати такий хліб, бо острі луски подражнюють кишки і спричинюють їх краще випорожненє. Хліб такий продають тепер усюда під назвою Ґраґама.

Найбільші маси вугля в сьвіті. Що в Канаді відкрито два найбільші вуглені полоси в сьвіті, так твердить капітан Дженє, член канадійської слїдчої виправи на північ на корабли Арктік. Він приїхав до Монтреалю в суботу 18 го мая с. р. Поля сї положені суть в Baffin's Land і одно від другого віддалене на сто миль. Помимо їх високого положеня, капітан сей твердить, можна там працювати через цілий рік. Вуголь добуває ся там так легко, що можна його копати лопатою прямо з поверхні землї. 25 стіп под поверхнею землї сей сам капітан відкрив великий лїс в зовсїм добре законсервованім стані. Дерева лежать звернені на всхід і на захід подібно як пшениця придавлена бурею. Навіть шишки з тих дерев виглядають неначе-б сьвіжо поспадали з дерев. На землї там не має одного дерева 1000 миль навкруги.

Торговля невільниками в Мароку. В мароканськім султанатї цвите торговля невільниками в найліпше, а торговельники сим живим товаром роблять знамениті інтереси. На невільників, так як в нас приміром на худобу, є ріжний курс, раз дорозші, а другий раз дешевші. Тепер приміром гарну невільницю можна купити за 40 до 150 корон. Середний „товар“ платить ся по 20 до 70 корон, а перебракований від 5 до 30 корон за штуку. Попит на молоденьких хлопчиків і дівчат від 8 до 14 літ і вони платять ся від 25 до 50 корон. В середнім Мароку торговельники невільниками прямо „годують“ заводово дїти Неґрів; чим більше така мати має діточок, тим більшу представляє вартість. Торговля білими людьми вже дуже рідко лучаєть ся, але все таки не понехана. І все те діє ся в столїтю електрики і аеропланів, та під боком Европи і під патронатом Франції.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодосій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa
Теодосій Каськів, Newark, N. J

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
С. Маркевич, New Alexandria, Pa
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ПОКВІТОВАНЯ З ВИПЛАЧЕНИХ ЗАПОМОГ З КАСИ Р. Н. СОЮЗА.

Ч. 2247 КВІТ $850.00
на вісімсот пятьдесять долярів, котрі п. Марія Семчук отримала як посмертну запомогу по сині Василю з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Марківці, дня 16. мая 1912
Марія Семчук.

Сьвідки:
Петро Мешнинський,
Михайл Семенчук.

Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 158.

Ч. 2286 КВІТ $500.00
на пять сот долярів, котрі п. Марія Марцін отримала як посмертну запомогу по мужу Павлі з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Нортгемптон, Па. 24 мая 1912.
Марія Палко.

Сьвідки:
Іван Попадич,
Іван Беднар.

Від місцевого Уряду Руського Нар. Союза в Америці. Відділ 33.
Дм. Придомірський предс.,
Ілько Махіброда секр.

Ч. 2290 КВІТ $1000.00
на тисяч долярів, котрі п. Марія Кичура отримала як посмертну запомогу по мужу Матвію з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Плимавт, Па. 30. цьвітня 1912.

Сьвідки:
Мих. Ґбур,
Мих. Ярощак.

Від місцевого Уряду Руського Народ. Союза в Америці. Відділ 46.
Стеф. Дробняк предс.,
Мих. Ґбур секр.

Ч. 2329 КВІТ $500.00
на пятьсот долярів, котрі п. Александер Горбаль, опікун отримав як сир. часть по Асафаті Лизак з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.

Ансонія, Конн. 27. мая 1912
Алексій Горбаль, опікун.

Сьвідки:
Андр. Докла,
Кондрат Горбаль.

Від місцевого Уряду Руського Народ. Союза в Америці. Відділ 10.
Ник. Журав предс.,
Сем. Підбережняк секр.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Просьвіта", від. 204. повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуть ся в суботу, дня 8. червня о 8. годині вечером під числом 117 Аве. А. Просить ся прибути на сей мітінґ, позаяк суть дуже важні справи до полагодженя; так само взиває ся довгуючих членів, щоби вирівнали на згаданий день свій довг, бо в противнім разі будуть виключені з Тов. і з Р. Н. Союза. Єсли хто хоче належати до Тов. „Просьвіта" і Р. Н. Союза, нехай зголосить ся на сей мітінґ, вступ вільний до Тов., а до Союза після статута.

Товариство „Просьвіта", відділ 204 Р. Н. Союза подає до загальної відомости, що на дни 13. цьвітня сего року зістав іменований пан Осип Стеткевич почетним членом Товариства „Просьвіта", за свою довголітню працю на народній ниві, та за безкористовну а щиру шдмогу Товариству „Просьвіта" в улаждуваню театральних вистав і концертів. Узнаючи великі заслуги п. Осипа Стеткевича члени Тов. „Просьвіта" ухвалили узнати його почетним членом свого товариства, та в імени п. Осипа Стеткевича післали 10 дол. на ювилейний фонд ім. Івана Франка в Галичині.
Комітет Тов. „Просьвіта".

НЮАРК, Н. ДЖ. Товар. „Богдана Хмельницького" від. 133 повідомляє всіх своїх членів як місцевих так і з околиці, що піврічний мітінґ відбуде ся дня 8. юнія, то єсть в другу суботу по першім. Кождий член має явити ся на сей мітінґ і вирівнати свій залеглий довг; єсли член не явить ся, підпадає карі 50 цт., а урядник 1 дол. Початок мітінґу точно о годині 7.30 вечером в гали церковній при Корт ул. Члени, котрі не явили ся і не виповнили своїх належитостий до Товариства і до Р. Н. Союза, будуть сейчас суспендовані. — Вас. Кохалевич, пр., Тим. Брик, секр.

ЛІТСДЕЙЛ, ПА. Бр. сьв. П. і П. від. 110 повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінґ відбуде ся дня 9-го червня с. р. на гали п. Смолинського, Бівер стр. в Літсдейл. Па. Усї члени мають явити ся. Нових членів буде принимати ся без вступного. — А. Роман, секретар.

ДОНОРА, ПА. Бр. сьв. Димитрія, від. 157 подає до відома всім своїм членам так місцевим як і позамісцевим, що піврічний мітінґ відбуде ся 23-го червня с. р., точно о першій годині по пол. в гали під церковю. Довгуючі члени мають вирівнати всї свої залеглости, бо в противнім разі будуть виключені з Бр. і Р. Н. С. Важні справи. Буде принимати ся нових членів за половину вступного до Братства а до Р. Н. С. після статута. Мітінґи відбувають ся в кожду четверту неділю по першім. Братя Русини, як старші так і молодші, котрі ще нігде не належите: прийдіть і запишіть ся до Братства і Р. Н. С., а будете певні, що ніколи не пожалуєте. — Ів. Цепко, предс., Ник. Беднарчак, кас., Теод. Біль, секретар.

ДІКСОНВІЛ, ПА. Братство сьв. Ивана Хрест., від. 182 повідомляє, що відбуде ся піврічний мітінґ дня 9. червня (в другу неділю по першім). Взиває ся всіх довгуючих членів, аби появили ся і свій довг вирівнали; особливо взиває ся-таких членів, котрі довгують за три місяці а Братство платило за них; вони будуть вимазані з Братства і Р. Н. С. єсли не вирівнають свій довг. Кождий член має появити ся, а як ні, то заплатить 50 цнт. кари. — І. Грицик, секр.

ОЙЛ СІТИ, ПА. Бр. Усп. Пр. Богор. від. 139 подає до відомости місцевим і позамісцевим членам, що дня 9. червня відбуде ся квартальний мітінґ. Довгуючі члени мають вирівнати всї повинности, бо в противнім разі зістануть виключені з братства і Р. Н. Союза. На тім мітінґу мають ся явити всї члени; буде справоздане касове і инші важні справи. Котрий член з Франкліна не явить ся на мітінґ заплатить 50 цнт. кари, з инших місцевостий 1 доляра. Початок о годині першій по полудни в гали на Сенека стріт. Буде принимати ся нових членів після статута. — Ів. Фрис, пр., Анд. Буряк, кас., Йосиф Романчак, секретар.

Н. С. ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. сьв. Георгія, від. 250 повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що піврічний мітінґ відбуде ся дня 9. червня 1912. Кождий член має явити ся і вирівнати свій залеглий довг. Неявивший ся член без важної причини підпадає карі 50 ц. а урядник 1 дол. — С. Кол, секр.

Іспитований дяк, кавалер, голос теноровий, уміє провадити хор, школу і представленя — шукає посади. Голоситись на адресу: John Komar, 142 Avenue E., Bayonne City, N. J.

ФАЛЬШИВНИК В ВЯЗНИЦИ.

Віліям Фінк з Бруклина, Н. Й. зістав засуджений на чотири місяці тяжких робіт в вязниці, позаяк він підробляв охоронну марку одного добре знаного ліку. Судія наложив сю кару не лиш щоб укарати самого Фінка, але щоби також і дати науку другим, щоби в будучині не підробловали і не ошукували.

Ми звертали уже кілька разів увагу на фальшоване і підроблюване старих і відомих ліків та масове розповсюднюванє таких артикулів поміж народом. Між иншим є богато наслїдовництв загально знаного Американського Елїксїру Гіркого Вина Трінера, позаяк се средство від давна є відоме як знамените. Його повинно уживати ся в усїх недугах жолудка, утроби і кишок. Воно вилїчить так сьвіжу як і застарілу обструкцію, біль голови, загальну неміч, нервозність, страту апетиту. Дістати можна по всїх друґстроах.

JOS. TRINER,
1333—1339 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

ПОДЯКА.

Отсим складаю сердечну подяку головному урядови Р. Н. Союза як і його членам та місцевому урядови за скоре і точне виплаченє мені посмертної запомоги по помершім моім мужу, бл. п. Матвію.

Плимавт, Па. 30 цьвітня 1912.
Марія Кічура.

Заходом Аматорського Кружка при церкві св. Володимира **в Edwardsville, Pa.** відбудеть ся **дня 16 го червня с. р.** представленє **„ВІДЬМИ"** в гали церковній. Поч. о год. 8. веч. По представленю відсьпіває хор діточий кілька народних пісень під батутою місцевого дяко-учителя п. Кашуби. — Просить ся місцевих і дооколичних Русинів о численне прибутє.

Конкурс.

Гр. кат. парохія в Rochester, N. Y. глядає дяка, що мавби гарний високий голос і умів добре провадити нотний сьпів, як також уладжувати представленя. Платня після здібностий і праці.

Rev. L. Bilinsky
49 FORBRIDGE STR., ROCHESTER, N. Y.

Пошукує ся трьох ремісників Русинів, т. є різбаря, столяра і позолотара, котрі учили ся сего ремесла в старім краю і розуміють церковну роботу. Платня добра, залежить від їх здібностий. Интересовані нехай зголошують ся листовно на адресу:

John Luhowiak
138 Warrington Ave., S. S. Pittsburgh, Pa.

Шукаємо агентів до продаваня лотів.

Лоти знаходать ся в однім з найліпших міст в Пенсильвенії. Платимо добрий процент (commission). Охочі можуть заробити добрі гроші. О близші інформації голосити ся треба письменно по руськи, польськи, словенськи або анґлійськи або лично до:

23—24 **Boltum Real Estate Co.**
M. J. BOLTUM, Manager,
P. O. Box 116 Mt. Carmel, Pa.